

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ÇOCUKLUK ÇAĞI DUYGUSAL TRAVMA
VE BAĞLANMA STİLLERİ İLİŞKİSİ VE SOSYODEMOGRAFİK
DEĞİŞKENLERE GÖRE FARKLILIKLARININ İNCELENMESİ: MERSİN İLİ
ÖRNEĞİ**

Ayşe ERDOĞAN

Danışman: Dr. Öğrt. Üyesi Soner ÇAKMAK (Çukurova Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Nurgül ÖZPOYRAZ

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Lut TAMAM (Çukurova Üniversitesi)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / OCAK 2021

ONAY**T.C****ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ****SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE**

201810077 numaralı öğrencimiz olan **Ayşe ERDOĞAN** tarafından hazırlanan “**Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Duygusal Travma Ve Bağlanma Stilleri İlişkisi Ve Sosyodemografik Değişkenlere Göre Farklılıklarının İncelenmesi: Mersin İli Örneği**” başlıklı bu tez çalışması jüri üyelerimiz tarafından **oy birliği** ile **Psikoloji** Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır)

Üniv. Dışı Asıl Üye- Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi **Soner ÇAKMAK**
(Çukurova Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır)

Üniv. İçi – Jüri asıl Üyesi: Prof. Dr. **Nurgül ÖZPOYRAZ**

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır)

Üniv. Dışı - Jüri asıl Üyesi: Prof. Dr. **Lut TAMAM**
(Çukurova Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylıyorum.

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır)

29/01/2021

Doç. Dr. **Murat KOÇ**
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Sevgili annem ve rahmetli babam...

Bana verdiğiniz tüm emeklere ithafen...

“ Daha iyi olanı değil sana kendini daha iyi hissettireni seçmelisin”

Erich Fromm

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

29 / 01 /2021

Ayşe ERDOĞAN

TESEKKÜR

Tezimin mimarı derslerini can kulağıyla dinleyerek farkındalığımı artıran ve mesleki gelişimimde katkısı olan, tez danışmanlığıyla bana yön veren ve bana kattıklarıyla gelecekte fark yaratacak bir öğretmen olabilmeme olanak sağlayan değerli hocam Dr. Öğrt. Üyesi Soner ÇAKMAK'a teşekkürü bir borç bilirim.

Çağ Üniversitesi Psikoloji Master programına kabul edilmemle birlikte hayatıma yeni bir sayfa açıldı. Bu süreç boyunca farkındalığım arttı ve yaşadığım, öğrendiğim şeyler beni olgunlaştırdı. Yüksek Lisans süresi boyunca bana çok katkıları olan kıymetli hocalarım, Prof. Dr. Şükrü UĞUZ, Prof. Dr. Gülşah ŞEYDAOĞLU, Prof. Dr. Nurgül ÖZPOYRAZ'a ufkumu açıp bana psiko sosyal olan insanı derinden tanıma fırsatı verdikleri için teşekkür ederim.

ÖZ**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ÇOCUKLUK ÇAĞI DUYGUSAL TRAVMA
VE BAĞLANMA STİLLERİ İLİŞKİSİ VE SOSYODEMOGRAFİK
DEĞİŞKENLERE GÖRE FARKLILIKLARININ İNCELENMESİ: MERSİN İLİ
ÖRNEĞİ****Ayşe ERDOĞAN****Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Ana Bilim Dalı****Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Soner ÇAKMAK****Ocak 2021, 91 sayfa**

Bu araştırmada erken erişkinlik döneminde olan üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı duygusal travma düzeyleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin ve çocukluk dönemi sosyodemografik özelliklere göre farklılıklarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın örneklemini üniversitede öğrenim gören 18-25 yaş aralığında gençler arasından rastgele seçilen 101 kadın ve 124 erkek olmak üzere toplam 225 bireyden oluşturulmuştur. Araştırma verileri katılımcılara Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, Çocukluk Çağı Duygusal Travma Ölçeği ve Demografik Bilgi Formu uygulanarak elde edilmiştir. Verilerin analizi için SPSS 23.0 istatistik programı kullanılmıştır. Gönüllülük esasına göre belirlenen katılımcıların onamları alınmıştır. Araştırmada sonucunda kaygılı bağlanma puanları babanın almış olduğu eğitim düzeylerine göre istatistiki olarak farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Kaygılı bağlanma puanı ile duygusal istismar alt boyut puanları arasında pozitif yönde, düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Kaygılı bağlanma ile duygusal ihmal alt boyut puanları arasında pozitif yönde, düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki belirlenmiştir. Bu verilere göre çocukluk çağı duygusal ihmal ve duygusal istismar düzeyleri ile kaygılı bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı ilişki belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erken erişkinlik, çocukluk çağı, duygusal travma , bağlanma stilleri

ABSTRACT**INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP OF CHILDHOOD EMOTIONAL TRAUMA AND ATTACHMENT STYLES AND DIFFERENCES ACCORDING TO SOCIODEMOGRAPHIC VARIABLES IN UNIVERSITY STUDENTS: CASE OF MERSİN****Ayşe ERDOĞAN****Master's Thesis, Department of Psychology****Supervisor: Dr. Soner ÇAKMAK****January 2021, 91 Pages**

In this study, it was aimed to examine the relationship between childhood emotional trauma levels and attachment styles among university students in early adulthood and the difference according to childhood sociodemographic characteristics. The sample of the study was composed of a total of 225 individuals, 101 females and 124 males, randomly selected among the youth between the ages of 18-25 who study at the university. The research data were obtained by applying the Experience in close relationships inventory,

Childhood Emotional Trauma Scale and Demographic Information form to the participants. SPSS 23.0 statistics program was used for data analysis. The consents of the participants determined on voluntary basis were obtained. As a result of the study, it was determined that the anxious attachment scores differ statistically according to the education level of the father. A positive, low-level statistically significant relationship was found between the anxious attachment score and the emotional abuse sub-dimension scores. A positive, low-level statistically significant relationship was found between anxious attachment and emotional neglect sub-dimension scores. According to these data, a positive significant relationship was found between childhood emotional neglect and emotional abuse levels and anxious attachment. Attachment and emotional neglect sub-dimension scores. According to these data, a positive significant relationship was found between childhood emotional neglect and emotional abuse levels and anxious attachment.

Keywords: Early adulthood, childhood, emotional trauma, attachment styles

ÖN SÖZ

Üniversite dönemi bireyler için sosyal statünün belirlendiği, sosyal ilişkilerin yeni bir boyut kazandığı, eş seçimi, meslek seçimi gibi önemli kararların verildiği ve kişilik özelliklerinin belirginleştiği önemli bir dönemdir. Bu dönemde bireylerin kullandığı bağlanma stillerinin bu değişikliklerde önemli bir etken olacağı düşünülebilir. Çünkü bağlanma stilleri bireyin yaşamı içerisinde vereceği pek çok kararda bireyi yönlendiren ve davranışını belirleyen etmenlerden biri olarak görülmektedir. Bağlanma stilleri bireyin erken erişkinlik dönemi sonrası yaşamı için de belirleyici bir rol üstlenmektedir.

Bireyde bağlanma stillerinin ne yönde gelişeceğini erken yaşam deneyimlerinden etkileneneği öngörülmekte ve özellikle çocukluk dönemi yaşam olaylarının bağlanma stillerinin gelişiminde önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle çocukluk çağı travmalarının bağlanma stilleri ile ilişkisinin araştırılması önemli görünmektedir.

Çocuklar bir ülkenin geleceğidir. Son yıllarda artan çocuk istismarları ve çocuk ihmalleri de beni bu konuyu araştırmaya sevk etmiştir. Geleceğimizi oluşturan çocuklarımızı her türlü ihmal ve istismardan koruma ve önlemek başlıca görevimizdir. Bu çalışmada özellikle üzerinde durduğumuz ve literatürde en az araştırılmış travma türleri olan duygusal ihmal ve duygusal istismardır. Fiziksel ve cinsel istismar davranışının görülmediği ya da fiziksel ihmalin bulunmadığı durumlarda sadece duygusal ihmal ve duygusal istismarın varlığının kanıtlanması çok zordur. Duygusal ihmal ve duygusal istismarda diğer ihmal ve istismar türlerinde olduğu gibi duygusal travmayı somut olarak ispat eden net veriler yoktur. Bir ruh sağlığı uzmanı veya pedagojik formasyonu olan bir öğretmen tarafından çocuklarda görülen anormal davranışlar üzerinden duygusal ihmal veya istismar tanısı koyulabilmektedir. Çocuklarda duygusal travma düzeylerinin annenin doğum yaşı, ilk-son çocuk olması, kardeş sayısı, anne-baba eğitim düzeyi gibi sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşabileceği düşünülmektedir. Bir eğitimci olarak çocuklarda arkadaşlarına karşı güvensizlik, zayıf benlik algısı, içe kapanma, temel becerilerin gelişmemesi, madde bağımlılığı, bağ kurmada zorluklar gibi çocukluk dönemi sorunlarının pek çok aile içi temel sebeplerinin olduğu ve bazı sosyodemografik özelliklerin bu sorunlarda öne çıktığını gözlemledim. Bu nedenle çocukluk çağı duygusal travma algılarının hangi sosyodemografik aile özelliklerinde daha yüksek olduğunun belirlenmesi konusu da

önemlidir. Bu araştırmada bu konuyu da araştırmak istememin nedeni; bağlanma stilleri ve çocukluk çağı duygusal travma algısı ilişkisinde, duygusal travma algısı üzerinde oluşturacağı farklılık ile sosyodemografik özelliklerin bağlanma stilleri üzerinde dolaylı bir etkisinin olup olmadığının belirlenmesinin önemli olacağını düşünmemdir. Çünkü sosyodemografik değişkenlerdeki farklılıkların bağlanma stilleri gelişiminde de etkili olacağı düşünülmektedir. Olumsuz sosyodemografik özellikler nedeni ile yeterli ve güvenli bağlanma ilişkisi kuramamış çocukların ilerleyen yaşlarda hem gündelik ilişkilerinde hem de romantik ilişkilerinde bağlanma açısından sorunlar yaşayabilecekleri öngörülebilir.

Bu sebeplerle yapmış olduğum bu çalışmada erken erişkinlik döneminde bağlanma stilleri ile çocukluk çağı duygusal travma algısı arasındaki ilişkiyi belirlemeyi ve sosyodemografik değişkenlerin duygusal travma algısı ve bağlanma stilleri üzerinde farklılık oluşturuıcı etkilerini incelemeyi amaçladım.

Bu araştırma sonuçlarının çocukluk çağı duygusal travmalarının erişkin dönemdeki yaşam biçimimizi etkileyen bağlanma stilleri ile ilişkisinin belirlenmesine ve duygusal travmanın yaşamımızdaki bağlanma stilleri açısından öneminin ortaya çıkarılmasına katkı sağlayacağını düşünüyorum.

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TESEKKÜR	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	vii
ÖN SÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
EKLER LİSTESİ	xiii
1. GİRİŞ	1
2. YÖNTEM	27
2.1. Katılımcılar.....	27
2.2. Prosedür.....	27
2.3. Araştırmanın Yapılışı.....	27
2.4. Araştırmada Kullanılan Materyaller.....	28
2.5. Araştırmanın Modeli.....	31
2.6. Araştırma Verilerinin Analizi.....	32
3. BULGULAR	34
4. TARTIŞMA VE SONUÇ	49
KAYNAKÇA	56
EKLER	67

KISALTMALAR LİSTESİ

APA	: Amerikan Psikiyatri Birliği
ÇÇTÖ	: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği
DSM-5	: Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
YIYE-II	: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
CTQ	: Çocukluk Çağı Travmaları
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
İA	: İlişkiler Anketi
İÖA	: İlişki Ölçekleri Anketi

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.	Bağlanma Stilleri Envanteri ve Duygusal Travma Ölçeklerine İlişkin Güvenirlik Analizi	34
Tablo 2.	Örneklemin Cinsiyet, Anne-Baba Durumu, Anne-Baba Eğitim Düzeyi,	36
Tablo 3.	Çocukluk Duygusal Travmaları -YIYE-II Ölçek Puanlarına İlişkin Özet İstatistikler	38
Tablo 4.	Bağlanma Stilleri Ölçeği ve Duygusal Travma Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	39
Tablo 5.	Bağlanma Stilleri ve Duygusal Travma Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	41
Tablo 6.	Bağlanma Stilleri ve Duygusal Travma Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	42
Tablo 7.	Bağlanma Stilleri ve Duygusal Travma Ölçeği Puanlarının Anne Doğum Yaşına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	43
Tablo 8.	Bağlanma Stilleri ve Duygusal Travma Ölçeği Puanlarının kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	44
Tablo 9.	Bağlanma Stilleri ve Duygusal Travma Ölçeği Puanlarının Doğum Sırasına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	45
Tablo 10.	Bağlanma Stilleri ve Duygusal Travma Ölçeği Puanlarının Tek Çocuk Olup Olmama Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	46
Tablo 11.	Ölçek Puanları Arası Pearson Korelasyon Analizi	47

EKLER LİSTESİ

EK A. Etik Kurul Onayı.....	67
EK B. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (YIYE-II).....	70
EK C. Sosyodemografik Bilgi Formu	73
EK D. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ).....	74
EK E. Gönüllü Katılım Onam Formu	77

1. GİRİŞ

Bir bebek dünyaya gözlerine açtıktan sonra hayatta kalabilmek için bir bakım verene ihtiyaç duyar. Bu ihtiyacı yeterli oranda giderildikçe de onu besleyen, onunla ilgilenen ve ona bakım veren kişiyle arasında bir bağ kurar. Kurulan bu bağlanma insanların varoluşundan beri süregelen en önemli ihtiyaçlarından biridir. Bu bağ kurma ihtiyacı bebek büyüdükçe anneden bağımsızlaşarak kişiler arası ilişkilerinde devam eder. Bebeklikte anneye gerçekleşen bu bağlanma örüntüsü kendini yetişkin ilişkilerinde sergiledikleri bağlanma stillerinde gösterir.

Çocuklukta yaşadığımız anı ve deneyimler, yaşamımız boyunca kişilere olan bağlanma tarzımızın ne olacağı, o kişi bizden ayrıldığında duygusal olarak nasıl tepki vereceğimizin temelini oluşturur. Uzmanlar; ebeveynlerin çocuklarına karşı olan davranışlarının bebeklikten itibaren denge halinde olması gerekliliği üzerinde durmuşlardır. Çünkü davranış kalıplarının bağlanma üzerinde etkisine vurgu yapan kişilik kuramcıları ve psiko-dinamik yönelimli teorisyenler yetişkin bir insanı diğerlerinden ayıran en önemli faktörlerin bakım vereniyle arasındaki duygusal süreçlerin istikrarlı şekilde karşılanıp karşılanmamasıyla da ilgili olduğunu söylemiştir.

Ebeveynlerin istikrarsız davranışlarına örnek vermek gerekirse; çocuğu şımartma veya tersi şekilde çok sert davranması şeklinde çocukların ruh hallerinde dengesizlik yaratır. Bu davranışa karşı çocuklarda nasıl karşılık vereceğini bilememelerinden kaynaklı olarak anlık donma tepkileri görülebilir. Ve yaşamın ilk yıllarında bakım verenle bebek arasında kurulamayan duygusal bağ ve oluşan duygusal travmalar çocukların ruhsal gelişimini olumsuz etkiler. Tüm insanlığın geleceğinin devamını sağlam temellere oturabilmeleri için toplumun sosyal yapısını oluşturacak olan çocukların bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması gerektiği herkes tarafından kabul gören bir gerçektir (Kürklü, 2011).

Çocuğun bakımından sorumlu olan ailelerin sorumsuz davranışları ve bu döneme ait duygusal ihmal ve duygusal istismar gibi travma yaratan yoksunluklar ileriki yıllarda telafisi güç sonuçlara neden olabilmektedir (Cüceloğlu, 2006). Günümüzde aile içinde tespit edilen sorunların psikolojik ve fizyolojik sebebinin çocuk yetiştirme esnasında duygusal ihmal ve duygusal istismar gibi travmalarla ilişkili olabileceğini gösteren araştırmalar yapılmaktadır (Efe ve Ayaz, 2010; Erdoğan, 2007).

Bağlanma konusunda yaptığı deneylerle bilinen Harlow tel maketten yapılmış anne maymunlarla yaptığı deneyde bebeklerin karınlarını doyummuş olsalar da sıcaklık

ve sevgi arayışı içinde maket annelere sarıldıklarını gözlemlemiştir. Bebek maymunların sevgi, ilgi ve sıcaklık olmadan sadece fiziksel ihtiyaçlarının giderilmesi, onların tüm alanlardaki ihtiyaçlarını karşılayıcı olmamaktaydı. Bu deney; bebeklerin sadece fiziksel ihtiyaçları karşılanmasının yeterli olmadığı anlamına gelmekte olup bebeğin duygusal ve sosyal ihtiyaçlarının da olduğunu anlatan bir deney olmuştur (Harlow, 1958). Bu deneye ek olarak psikolog Bowlby da “*Bağlanma Kuramı*” üzerinden bakım verenlerin sevgisi ve ilgisi olmadan bebeklerin hayata tutunamayacağını ve yaşayamayacağını anlatmıştır (Bowlby,1988).

İnsanlar için bağlanmak, sağlıklı ve güvenli bir sevgi bağı oluşturmak, aile kurmak, güvenli bağlanmış çocuklar yetiştirip onlarla duygusal açıdan bir travma yaratmadan sağlıklı birey yetiştirmek çok dikkat edilmesi gereken bir konudur (Bowlby,1982). Özellikle çocukluk döneminde yaşanan travmalar söz konusu olduğunda bunu yordamak ve kabullenmek oldukça zor ve hassas bir süreçtir.

Düşünebilme yetisine sahip tek canlı olan insan bebeği için de bebek maymun için de bu durum farklı değildir. O zaman insanların bağlanmasını etkileyen unsurlar ve travma yaratan faktörler neler olabilir ve sonucunda nasıl tablolarla karşılarız?

Bu çalışmada bu sorulara cevap verilmeye çalışılacaktır.

Travma denildiği zaman çoğumuzun aklına gelen deprem sel gibi aşırı uçtaki doğal afetlerin başımıza gelmesi olarak düşünülür ve gerçekte olduğundan çok daha nadir bir vaka olarak algılanır. Maddi kaygılar, anne olunan yaş, çocuk sayısı veya ebeveyn kayıpları gibi örneklerle bir şekilde ideal koşullardan sapma göstermektedir. Ve birçok çocuk gerçekte o sapmalara ve sıkıntılara neyin sebep olduğunu bilmeden aile içinde duygusal ihmal veya duygusal istismar gibi travmalarla yaşamak zorunda kalmaktadır. Bazı durumlarda ideal koşullar altında bile yaşayan bir kimse ebeveynlerin sorumsuzlukları sonucu oluşan ihmallerle çocuklukta kalan ve farkına bile varmadığı bir travma kalıntısı altında ezilebilmektedir. O yüzden tüm ülkede aile kuran ve çocuk yetiştiren herkesin bu mücadele içinde temel seviyede dahi olsa bilinçlenmesi gerekmektedir

Genel olarak literatüre bakıldığında yapılan çalışmalarda sosyodemografik değişkenlere göre çocukluk çağı travma düzeyleri ile bağlanma stillerinin farklılıklarıyla ilgili çok fazla çalışma bulunamamıştır.

Bulunan çalışmaların da en çok çocukluk çağı travmaları veya bağlanma stilleri üzerinde durulduğu görülmüştür. Ve bu araştırmalara bakıldığında; çocuklukta yaşadığı duygusal ihmal sonucu çocuğun ruhsal durumunda duygulanım bozukluğu, saldırgan

davranışlar, güvenli olmayan bağlanma türleri, yaşlılarıyla sağlıklı ilişkiler geliştirememeye, sosyal izolasyon, ders başarısında düşme, depresyon, dikkat eksikliği, hiperaktivite, travma gibi pek çok sonuca neden olduğu yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur (Kendirici vd., 2008). Yapılan diğer araştırmalarda çocukluk çağı travması arttıkça, güvenli bağlanmanın azalmakta, güvensiz bağlanmanın ise artmakta olduğu belirtilmiştir (Özsoy, 2016). Bebeğin bakımını sağlayan kişiyle geliştirdiği bağlanma deneyimlerinin gelecekteki ilişkilerinde de devam ettiği ileri sürülmektedir (Seven, 2008).

Ailelerde çocukluk çağı travmalarının bir türü olan duygusal istismar veya duygusal ihmalin meydana gelmesinde bazı sosyodemografik ve sosyolojik açılardan nedenler yer alabileceği düşünülmektedir. Çocukların annelerinin doğum yapma yaşlarının büyük olmaması ya da çok büyük olması, anne-babanın eğitim konusunda eksik olmaları, ya da ebeveynlerden birinin hayat kaybı, boşanma, kardeş sayısı gibi sebepler çocukluk çağı duygusal travmalarına neden olmaktadır (Aral&Gürsoy, 2001).

Bu çalışmanın ana problemi çocukluk çağı duygusal travma düzeyleri ile bağlanma stilleri arasında ilişkinin varlığının sorgulanmasıdır. Ayrıca sosyodemografik değişkenlerin erken erişkinlikteki bireylerde çocukluk çağı duygusal travma algı düzeyleri ve bağlanma stillerinde farklılık oluşturup oluşturmadığı da incelenecektir. Sosyodemografik değişkenlerden olan; cinsiyet, kardeş sayıları, kaçınıcı sırada doğdukları, kardeşlerinin olup olmadıkları, annelerinin doğum yaptığı yaş aralığı, anne-baba eğitim düzeyleri şeklinde belirlenmiştir.

Bu doğrultuda araştırmada şu sorulara cevap aranacaktır;

1. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde bağlanma stili ile çocukluk ağı duygusal travma algı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde bağlanma stilleri çocukluk dönemi sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
3. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde bağlanma stilleri anne eğitim düzeyi durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
4. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde bağlanma stilleri baba eğitim düzeyi durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
5. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde bağlanma stilleri annelerinin doğum yaşına göre farklılaşmakta mıdır?
6. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde bağlanma stilleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
7. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde bağlanma stilleri kardeş sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
8. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde ilk-son çocuk olup olmamasına göre bağlanma stilleri farklılaşmakta mıdır?
9. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde çocukluk ağı duygusal travma algı düzeyleri sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
10. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde çocukluk ağı duygusal travma algı düzeyi anne eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
11. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde çocukluk ağı duygusal travma algı düzeyi baba eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
12. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde çocukluk ağı duygusal travma algı düzeyi annenin doğum yaşına göre farklılaşmakta mıdır?
13. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde çocukluk ağı duygusal travma algı düzeyi kardeş sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
14. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde çocukluk ağı duygusal travma algı düzeyi ilk-son çocuk olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır?
15. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde çocukluk ağı duygusal travma algı düzeyi cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

Bu çalışmanın ana amacı erken erişkinlik döneminde olan üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı duygusal travma düzeyleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin ve çocukluk dönemi sosyodemografik özelliklere göre farklılıklarının incelenmesidir. Hipotez sorularına verilen cevapların analizi sonrasında elde edilen çocukluk çağı duygusal travma algı düzeyi ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki ve sosyodemografik değişkenlerin oluşturduğu farklılıklara ait bulgular anlamlandırılarak alanyazına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Bu nedenle, bu araştırmada aşağıdaki hipotezler ileri sürülmüştür;

H1: 18-25 yaş arası erken erişkinlerde bağlanma stili ile çocukluk çağı duygusal travma algı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2. Bağlanma stilleri çocukluk dönemi sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşmaktadır.

H2a.18-25 yaş arası erken erişkinlerde bağlanma stilleri anne eğitim düzeyi durumuna göre farklılaşmaktadır.

H2b. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde bağlanma stilleri baba eğitim düzeyi durumuna göre farklılaşmaktadır.

H2c. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde bağlanma stilleri annelerinin doğum yaşına göre farklılaşmaktadır.

H2d. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde bağlanma stilleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H2e. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde bağlanma stilleri kardeş sayısına göre farklılaşmaktadır.

H2f. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde ilk-son çocuk olup olmamasına göre bağlanma stilleri farklılaşmaktadır.

H3. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde çocukluk çağı duygusal travma algı düzeyleri sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşmaktadır.

H3a. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde çocukluk çağı duygusal travma algı düzeyleri anne eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır

H3b. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde çocukluk çağı duygusal travma algı düzeyleri baba eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H3c. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde çocukluk çağı duygusal travma algı düzeyleri annenin doğum yaşına göre farklılaşmaktadır.

H3d. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde çocukluk çağı duygusal travma algı düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

H3e. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde çocukluk çağı duygusal travma algı düzeyleri kardeş sayısına göre farklılaşmaktadır.

H3f. 18-25 yaş arası erken erişkinlerde çocukluk çağı duygusal travma algı düzeyleri ilk-son çocuk olup olmamasına göre farklılaşmaktadır.

Çalışma boyunca sıkça kullanılan temel kavramlar ana hatları ile aşağıda tanımlanmıştır.

Çocukluk Çağı Travmaları: Bireylerin 0-18 yaş arasında yaşadığı cinsel, fiziksel ve duygusal travma kaynakları ile anne babanın ölümü, anne babanın terk etmesi, bulunduğu şehirden istek dışı başka yere göç ettirilme, şiddete maruz kalma, yangın, sel vb. gibi, kazalar ve doğal afetler şeklinde tanımlanabilir (Çelik& Hocaoglu,2018).

Duygusal Travma: Bireyi yaşadığı şeyler karşısında tehlikede ve aciz hissettiren, güven duygusunu zedeleyen güçlü bir duygusal acı yükü yaratan olaylar duygusal travma olarak tanımlanırlar (Riggs,2010).

Duygusal İstismar: Duygusal istismar karşındaki kişiye sürekli duygusal olarak kötü davranmaktır. Aşağılama, hakaret etme, alay etme, küçümseme ve görmezden gelme şeklinde tanımlanabilmektedir. Psikolojik taciz olarak da bilinir (DSM-V,2013).

Duygusal İhmal: Çocuğun şefkat, ilgi, sevgi gibi duygusal ihtiyaçlarının ebeveynleri tarafından karşılanmaması ya da mahrum bırakılması olarak tanımlanmaktadır (Cohen vd., 2013).

Bağlanma: Bağlanma, insanların duygusal ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için diğer insanlara yakınlık kurmasıdır (Bowlby, 1969).

Bağlanma Stilleri: Bağlanma stilleri bireyin kendini ve çevresindeki kişileri nasıl algıladığını tanımlayan bir etkileşimdir. Dört tip bağlanmadan söz edilir. Bunlar; güvenli, saplantılı, korkulu ve kayıtsız bağlanma olarak adlandırılır (Hartmann, 2004).

Güvenli bağlanma: Bebeğin bakım vereninden yeterli ilgi ve sevgiyi alarak ihtiyaçlarının tam olarak karşılanması sonucu annesiyle kurduğu yakın bağıdır. Bakım veren kişi bebeğin yanından bir süreliğine ayrıldığında bebek tedirgin olsa bile anne geri geldiğinde kolayca sakinleşip çevreyi keşfetmeye devam etmektedir. Bu davranış şekli bebeğin bakım veren kişiyle güvenli bağlandığını göstermektedir (Ainsworth, 1989).

Saplantılı bağlanma: Güvensiz bağlanmanın alt boyutudur. Bu bağlanma türünde kişi kendi benliğiyle ilgili olumsuz düşünceler içindeyken, dışarıdaki kişilere karşı olumlu düşünceler taşımaktadır. Kendine eksik olan güveni başka insanlarda aramaktadırlar. Kendilerinde eksik olan güven duygusunu başka insanlara bağımlı halde veya yapışık yaşamak isteyerek tamamlamaya çalışmaktadırlar (Bartholomew& Horowitz,1990).

Korkulu bağlanma: Güvensiz bağlanmanın alt boyutudur. Bu bağlanma stilinde kişi hem kendi benliğine karşı hem de başka insanlar hakkında 'olumsuz' düşünceler içindedir. Hem kendine hem dışarıdaki insanlara güvenmemektedir. Güven sorunu yaşadıkları için ilişki yaşamakta zorlanırlar. Reddedilmemek ve incinmemek için insanlarla aralarına mesafe koymaktadırlar (Bartholomew& Horowitz,1990).

Kayıtsız bağlanma: Güvensiz bağlanmanın alt boyutudur Kişi kendine karşı olumlu benlik algısına sahipken diğer insanlara karşı olumsuz tutuma sahiptirler. Diğer insanlarla ve karşı cinsle olan ilişkilerine karşı soğuk ve mesafelidirler. Bağımsızlıklarına düşkünlüdürler. Yakın ilişki kurmaktan kaçınırlar (Bartholomew& Horowitz,1990).

Travma

Travma çok geniş bir kavramdır. Tıp literatürü de olmak üzere travmanın pek çok tanımı vardır. Sar ve Öztürk (2005) travmayı, insanların psiko sosyal yaşamının olumsuz olaylarla aniden kesintiye uğraması sonucu yaşadıklarıyla başa çıkma kapasitesini aşma durumu olarak tanımlamaktadır.

Travmanın etimolojik kökeni Yunancadan gelir ve 'yara' demektir. Yunanlar travma kelimesini sadece fiziki olan yaralanmalar için kullanmışlardır. (Şar vd., 2012).

Fiziki yaralanmaların yanında insanlarda bu yaralar iyileştiğinde bile iyileşemeyebilen korku ve kaygıyla beraber görülen ruhsal yaralanmaların da olduğu gözlemlenince, travma tanımı içine psikolojik faktörler de dahil edilmiştir. Travmanın psikolojik etkisinin neler olabileceği ile alakalı çalışmalar 19. Yüzyılda psikanalitik kuram ile birlikte başlamıştır (Şar vd., 2012).

Yaşanılan bir olayın "ruhsal travma" olarak adlandırılabilmesi için; İnsanın gerçek bir ölüm görmesi ya da ölüm tehdidi, cinsel saldırı, yaralanma, kendisini ya da başkasının can güvenliğine karşı bir tehdit olayını yaşamış, tehlikeli bir olaya tanık olmuş ya da böyle bir olayla karşı karşıya gelmiş olması ve bu olay karşısında aşırı

endişe- korku, çaresizlik ya da dehşete düşme tepkileri vermiş olması gerekir (DSM-V,2013).

Deprem, heyelan, yangın gibi felaketler, savaşlar, işkence, cinsel taciz, çocuklukta yaşanan duygusal ihmal ve duygusal istismar, cinsel ya da fiziksel saldırıya uğrama, kazalar, yaşamı tehdit eden bir hastalığın tanısının konması gibi insana sıkıntı veren ve kişinin başa çıkma yeteneğini aşan olaylar ruhsal açıdan travmatik olaylardır (DSM-V,2013).

Korku öğrenilebilen bir kavramdır. Travma ve stresin özellikle savunmasız olduğumuz çocuk yaşlarda yaşanmasıyla korku oluşur. Bu şekilde oluşan korkular aha sonra giderek kalıcı olup çocuğun ilerleyen dönemleri üzerinde önemli rol oynar (Alkın, 2018). Kalıcı olarak yaşanan ve beyne yerleşmiş bu korkular travmaları tetikleyebilen benzer travmatik olayların yaşanmasıyla bazı ruhsal rahatsızlıklara yol açtığı bilinmektedir. İnsanlarda başlarından geçen olumsuz olayların yarattığı kaygı ve stres, insanların dayanabilme gücünü aştığında ruhsal travma yaşantısı ortaya çıkar (Alkın, 2018).

Travmanın vermiş olduğu etkilerle başa çıkma beceresi her bireyde farklı olsa da travmalarla başa çıkma becerisinin iyi ve güçlü olmadığı dönem bilindiği üzere çocukluk dönemidir (Şar vd., 2012). Çocukluk çağı travmalarının bu dönemde görülen ruhsal sorunların ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Özellikle duygusal alandaki ihmal ve istismar yaşantısının çocuklarda ağır psikolojik sorunlar ve normal çocukluk dönemi geçirememeye gibi etkileriyle beraber travmatik olaylar kişinin benlik algısını bozar ve olaylarla başa çıkma gücünü azaltır (Özsoy, 2016).

Çocukluk Çağı Travmaları

Çocukluk çağı travması 18 yaş altındaki çocuklarda yaşanan fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar ile fiziksel ihmal, duygusal ihmal yaşantılarının genel bir ismidir (WHO, 2006).

Bakım veren ya da herhangi bir yetişkin tarafından yapılan, toplumsal ahlak kuralları tarafından yanlış olduğu kabul edilmiş, çocuğun gelişimini zedeleyen eylem ya da eylemsizlikler ihmal ve istismar olarak tanımlanmaktadır (Tıraşçı,2007).

İhmal ve *istismar*, çocuğun temel bakım verenleri veya birincil bakıcısı tarafından engelleyici veya zarar verici davranışlara maruz kalması olarak tanımlanmaktadır (Taner &Gökler, 2004). Dünya Sağlık Örgütü (2006) çocuk istismarını, çocuğun sosyal, zihinsel ve fizik gelişimini olumsuz yönde etkileyen aynı zamanda çocuğa kasıtlı olarak ya da olmadan yapılan davranışlar olarak tanımlamıştır.

İhmal ve istismar tanımları, içinde yaşanılan ülkenin değerlerine, kültürüne, ailelerin gelenek ve göreneklere göre değişebilmektedir. Ama genel olarak bakıldığında ihmal, davranışın hiç yapılmamış ya da eksik yapılmış olması; istismar ise davranışın olumsuz olarak çokça yapılmış olması olarak düşünülebilir. (Yurdakök, 2010).

Çocukluk çağı travmalarının duygusal yönüyle ilgili olarak yapılan ilk çalışmalar 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ebeveynlerini kaybeden çocukların incelenmesiyle elde edilmiştir (Çolak vd., 2010).

Tarihsel olarak bu konuya değinen ilk kişi ise Amerikalı doktor C. Henry Kempe'dir. Kempe 1962' de "battered child" yani "yaralanmış çocuk" tanımını konuyla ilgili makalesinde kullanmıştır (Dokgöz, 2009).

Dünya genelinde 2-4 yaş arasında olan yaklaşık 300 milyon çocuk psikolojik /fiziksel şiddete uğramaktadır (WHO,2020).

Ayrıca son araştırmalara göre dünyada 1 sene içinde 15 yaş altında 31000 çocuğun yaşamını çocuk istismarı nedeniyle yitirdiği bildirilmektedir (WHO,2016).

Dünya genelinde resmi olarak kayıtlara geçen olaylara bakıldığında en çok görülen çocukluk travmasının %36,3 ile duygusal istismar, ikinci sırada, %23 ile fiziksel istismar, üçüncü sırada %18'i kız ve %8'i erkek olmak üzere cinsel istismar son olarak %16 ile fiziksel ihmal olduğu belirtilmiştir (WHO,2014).

Türkiye'deki çocuk istismarı araştırmasına göre 7-18 yaş grubu çocuklarda, duygusal istismarın %51, fiziksel istismarın %43, cinsel istismarın %3 oranında görüldüğü saptanmıştır (Korkmazlar,2010).

UNICEF “Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması” adlı çalışmasında Mayıs-Ağustos 2008 tarihleri arasında 61 ilde, toplam 1328 hanede 7-18 yaş arasındaki 1886 çocukla (%54 erkek, %46 kız) görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında duygusal istismar sıklığı %49, fiziksel istismar %56, cinsel istismar %9 olarak saptanmıştır (UNICEF,2008).

Literatürde Türkiye’de yapılmış başka bir araştırmada devlete ait Çocuk Koruma Birimine dört yıl içinde kayıt edilen 215 olgunun %29,8’inde fiziksel istismar, %21,4’ünde duygusal istismar, %9,8’inde cinsel istismar saptanmış, olguların %39,5’una duygusal ihmal tanısı konmuştur (Örsel vd.,2011).

Yurdakök ‘ün (2010) yapmış olduğu tanıma göre çocukluk çağı travmaları; Çocuğun onuruna, sağlığına, yaşamına, duygusal gelişimine zarar veren olumsuz davranışları, cinsel istismarı, çocuğun üzerinden para kazanma da dahil ticari olabilecek her türlü sömürüyü içermektedir. Travmatik süreçler her çocuğu farklı şekilde etkileyebilmektedir. Çocukluk döneminde yaşanan travmatik olaylar yaşam boyu kişiyi etkisi altına alarak ergenlik ve yetişkinlik döneminde ciddi sorunlara sebebiyet verdiği ile ilgili çalışmaların arttığı belirtilmiştir (Şar vd., 2012).

Çocukluk çağında yaşanan travmalar; çocuğun sosyal, fiziksel, zihinsel ve cinsel alanlarda gelişimsel olarak geride kalmasına sebep olabilmektedir (Taner & Gökler, 2004). Çocukluk çağında yaşanan ihmal ve istismar davranışları birbirinden alakasız ve ayrı olgular olmamakla birlikte bunların etkileri de kolay bir şekilde ayırt edilememektedir. (Güler vd., 2002). Dünya genelinde yapılan başka bir araştırmada annelerin %87,4’ünün çocuklarına fiziksel istismar ve ihmalde bulunduğu, %93’ünün ise çocuklarını duygusal olarak istismar ve ihmal ettiği bulunmuştur (SHÇEK ve UNICEF,2010).

Yapılan başka bir araştırmaya göre duygusal olarak yeterli ilgi ve sevgi görmeyen ihmal edilmiş çocukların duygusal ihmal belirtileri duygusal istismara göre daha yüksek sayıda görülürken, istismara maruz kalan çocukların ise ihmal edilenlerden daha saldırgan davranışlar gösterdikleri belirtilmiştir (Güler vd., 2002).

Çocukluk çağında travmalarında ihmal ve istismar olmak üzere 2 çeşit travma türü vardır. İstismar türleri fiziksel, duygusal ve cinsel olmak üzere üç tür istismar vardır. İhmal türlerinin alt boyutları ise; fiziksel ve duygusal ihmal olmak üzere iki çeşittir (Yurdakök, 2010). Çocuk istismarını içeren davranışlar her zaman olumsuz düşünerek yapılan davranışları içermemektedir. Ebeveynin çocuğunun iyiliğini isteyerek yaptığı ve çocuğa nasıl bir zarar verdiğinin farkında bile olmadığı aynı

zamanda çocuğun istismar veya kötü olarak algılamadığı davranışları da içine alır (Polat, 2001).

Aileler çocukların her türlü bakımından sorumludurlar. Bu sorumluluk sonucunda istismara en fazla aile içinde gerçekleştiği, bunu okulların, kolluk kuvvetlerinin, sokakların, çocuk bakım evlerinin, tutuklu ve hükümlü olan çocukların tutuldukları kurumların ve çalıştıkları iş yerlerinin izlediği saptanmıştır (Yalçın,2011).

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun hazırladığı 2006-2011 yıllarını kapsayan raporda, haklarında koruma kararı alınan çocukların %18,6'sının anne ve babasının ihmal ve istismarına maruz kaldığı için korunmaya alındığı bildirilmiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü istatistiklerinde 2002-2005 yılları arasında 0-10 yaş arası 27.782 çocuğun suç mağduru olmaları nedeniyle merkezlere getirildiği bildirilmektedir. Yine Türkiye'de sekiz ilde, yaşları 4-12 arasında toplam 16.100 çocuk üzerinde yapılan bir çalışmada, kız çocukların %34,6'sının, erkek çocukların %32,5'inin fiziksel istismara uğradığı saptanmıştır. İstismarı uygulayanların %77'sinin aile üyeleri, %11'inin akrabalar, %2'sinin çocuk ile irtibatı olan diğer kişiler (öğretmen, bakıcı vb.) olduğu görülmektedir (Yalçın,2011).

İstismarların rapor edilmesine engel olan en başta gelen sebep özellikle fiziksel istismarın aileler tarafından bir kural koyma aracı olarak kullanılmasıdır (Bilge vd.,2013; Bektaş&Öztürk,2007). Fiziksel istismar uygulayan aileler genel olarak çocuklarını hastaneye ağır yaralanma ve ölüm dışında getirip bildirmemektedir. Çalışanlar çocuğun kendi ailesinin çocuğa zarar vereceğini düşünmemektedir (Yalçın,2011). Sağlık ve kolluk kuvveti çalışanlarında çocuk ihmali ve istismarı tespit edilmesinde yapacakları ilk önlem şüphe etmektir. Çocuğun hastaneye getirilmesinde gecikme olduğunda ve çelişkili anlatılan travma öyküsü olduğunda aileden şüphe edilmesi gerekmektedir. Tehlike altında olduğu düşünülen çocukların hastaneye zamanında getirilmesi ve müdahalelerin zamanında yapılması büyük önem taşımaktadır (Önal vd.,2013).

Gölge ve Hamzaoglu (2012)'nin sağlık çalışanları hakkında yaptığı araştırmalar sonucunda en sık karşılaşılan problemi, sağlık çalışanlarının bildirim konusundaki bilgi eksikliği olduğu görülmüştür. Bu çalışmada hekimlerin %70,9'unun, hemşirelerin ise %54,3'ünün çocuk istismarı olgusu veya şüphesi ile karşılaştığında nasıl bir yol izlemeleri gerektiğini bilmedikleri ortaya çıkmıştır.

Türkiye'de istismara uğrayan çocukları koruyan yasalar gereği, çocuk veya devlet istismarı işleyen aile reisi hakkında *vasi tayini davası* açabilir. Aile ve Sosyal

Politikalar Bakanlığı aracılığıyla güvenli bir ortam sağlamak, istismar ve ihmalden korumak amacıyla çocuklar korunma evlerine veya yeni bir aileye teslim edilebilmektedir (Aral&Gürsoy,2001).

Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar çocuğun hayatın olağan akışında gelişen olumsuz bir olay veya kaza olmaksızın, vücudunda oluşan fiziki yaralanmalarla sonuçlanan ve çocuğun vücudunda iz olarak görülebildiği için tespit edilmesi en kolay istismar türü olarak tanımlanır. Çocuk çağındaki istismar türlerinden en çok görülen 2. istismar türüdür ve çocukta fiziki boyutta tahribata neden olan eylemleri içerir (Budak, 2000). Çocuğun bedenine zarar vermeyi amaçlayarak vurma, tekmeleme, ateşle yakma, çimdikleme, ısırma, nefessiz bırakarak boğmaya teşebbüs etme, tartaklama yoluyla ya da herhangi bir şekilde vücutta oluşan yaralanmalar fiziksel istismara örnek olarak verilebilir. Bu yaralanmalar eğer çocuk kendiliğinden düşme vb. şekilde olmadıysa yaraların tekrarı, sıklığı ve yaraların yeri fiziksel bir istismarı düşündürmelidir (Polat, 2007; Siyez, 2003).

Fiziksel istismara uğramış çocuklarda görülebilen belirtileri sıralarsak; Fiziksel belirtiler, vücutta morluk, yaralanmalar veya kırıklardır. Uzun dönemde duygu durum ve davranışlarda görülen belirtiler ise; öfke, intikam duyguları, düşük benlik saygısı, zorbalık, saldırgan tutumlar, yasal olmayan olaylara karışma, başkalarına güvenme ve başkalarını sevme becerisinden yoksun olma ve yeni ilişkilere girmeye korkma, pasif ya da içe kapanma şeklinde davranışlar, korku, kaygı, kâbus görme, okulda başarı düşmesi, depresyon ve evden kaçmadır (Şar vd.,2001; Taner&Gökler, 2004).

Fiziksel istismar ve duygusal ihmalin çocuklarda duygulanım bozukluğu, saldırgan davranışlar, güvenli olmayan bağlanma türleri, yaşitlarıyla sağlıklı ilişkiler geliştirememe, sosyal izolasyon, derslerde başarıda düşme, depresyon, dikkat eksikliği, hiperaktivite gibi pek çok ruhsal soruna neden olduğu yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur (Kendirci vd., 2008).

Araştırmalara göre her yıl binlerce çocuk aileleri veya yakınları tarafından fiziksel olarak istismar edilmektedir. Bu çocukların arasında ölümle sonuçlanan vakalar maalesef ki görülebilmektedir. Fiziksel istismar sonucu zarar gören çocuklarda eğer istismar ailesi tarafından yapıldıysa hastaneye geç başvurusuyla ve vücuttaki kalan izlerin çokluğuyla anlaşılabilir (Tıraşçı&Gören, 2007; Legano vd.,2009). Bu istismar türünün dünya genelinde yinelenme oranı %20'dir (SHÇEK&UNICEF,2008).

Fiziksel istismarın yol açtığı duygusal travmanın, fiziksel yaralar kadar çabuk iyileşmediği de bilinmektedir. Fiziksel olarak istismar eden bir ebeveyn olduğunda çocuklarda oluşan ruhsal deformasyonlar genellikle ergenlikte ya da daha sonra ortaya çıkmaktadır. Çocukluk döneminde fiziksel istismara uğramış olan bu çocuklar ebeveyn olduklarında, kendi travmalarının etkilerini farkında olmadan çocuklarına davranış ve gözlem yoluyla aktarabilmektedir (Mulryan vd., 2000).

Duygusal ihmal ve duygusal istismar diğer tüm ihmal ve istismar türleriyle beraber vardır. Yapılan bir araştırmaya göre fiziksel istismar ve fiziksel ihmal olgularında %75-90 gibi bir oranda duygusal istismar olduğu belirtilmiştir (Claussen&Crittenden, 1991).

Urquiza ve Winn, (1994) çalışmalarında istismar gibi olumsuz yaşam olaylarına maruz kalan çocuklarda davranışsal tepkileri ikiye ayırmıştır. İlki içe yönelme yoluyla aşırı kontrollü davranışlardır ki bu davranışların anksiyete, ketlenme, çekingenlik ve tedirginliğe yol açtığını belirtmektedirler. Diğeri ise dışa yönelme yoluyla kontrolsüz davranışlardır. Bu davranışlar, öfkenin denetimsiz olarak dışa vurumu, saldırganca davranışlar sergileme, tehditte bulunma, gibi tepkisel davranışlar olarak tanımlanmaktadır.

Duygusal İstismar

Duygusal istismar; ebeveynlerin çocuklarına karşı değer verdiğini gösterememe, dalga geçme lakap kullanma, aşağılama, küfretme, bağırma, reddetme, yalnız bırakma, korkutma, tehdit etme; çocukların duygusal gereksinimlerini karşılamama, çocuklardan yaşının üzerinde sorumluluklar bekleme ve onlara aşırı baskı kurma gibi davranışları olarak tanımlanabilir (Şahin, 2009).

Ruhsal istismar olarak da bilinen duygusal istismar, çocukların davranışsal, bilişsel ve duygusal gelişimlerinde bozukluklara sebep olabilir. Çocuklar ailesinin kendisine duygusal istismar yaptığını anlamayabilir (Şenkal, 2019). Çocuğa bağırma, alaylı konuşma ve lakap takma, küfretme, küçük düşürme, reddetme, tehdit etme, saatlerce bir yerde kilitli tutma gibi eylemler duygusal istismara örnek olarak gösterilebilmektedir (Şenkal,2019).

Duygusal İstismara uğrayan çocuklarda görülen davranışlar;

- ✓ Kendine güvenin azalması nedeniyle asosyalleşme,
- ✓ Yaşından büyük bir yetişkin gibi ya da yaşından küçük bir çocuk gibi davranmak,
- ✓ Düşük özgüven,
- ✓ Eleştirilmekten korktuğu için çekinme ve kaygı,
- ✓ Depresif ve bıkmış gözükmeye,
- ✓ Kendine/etrafa zarar verici davranış,

Davranış değişimi örnekleri olan ağlama krizi veya öfke nöbetleri, okul başarısında düşüş vb. gibi istismara uğrayan çocuklarda ebeveynlerine veya bakım verenlere karşı güvensiz bağlanma gözlenmektedir (Tıraşçı&Gören,2007; Evans&Burton, 2013; Cichetti, 2013).

Duygusal istismara maruz kalmış çocuklarda erken dönemde alt ısılatma, parmak emme gibi davranışlarda regresyon gözlenebilir. Bu istismar türüne maruz kalmış çocuklarda yetişkin dönemde görülebilecek davranışların ise; suça meyilli ve anti-sosyal davranışlarla kendi çocuklarına yönelik şiddet içeren davranışlarla ilişkili olabileceği bildirilmektedir (Kulaksızoğlu, 2004).

Duygusal istismara maruz kalmış çocuklarda normal bir zihinsel kapasiteye sahip olmalarına rağmen, hafıza sorunları, unutkanlık, öğrenme güçlüğü ve dikkat dağınıklığı gibi sorunların da görülebileceği belirtilmektedir. Ayrıca duygusal istismara maruz kalan çocukların, istismarı yapan kişinin yakınlık derecesine, yapılan istismarın süresine ve sıklığına, istismara maruz kaldığı dönemdeki yaşlarına, istismar sırasında yaşadıkları ruhsal sıkıntılara bağlı olarak farklı oranlarda etkilendikleri bildirilmektedir (Şahin., 2009).

Duygusal istismar olarak ebeveynlerin farkında olmadan yaptığı davranışlarına örnek verecek olursak kardeşler arasında birinin diğerine üstün tutulması, kıyas yapılarak birinin diğerine tercih edilmesi gibi davranışlardır. Sonuç olarak duygusal istismar, birçok ailede farkında olmadan yapılan ve dikkat edilmediği takdirde ciddi sonuçlara neden olabilecek bir istismar türüdür (Topbaş,2004).

Duygusal istismar dünyada en çok rastlanan çocuk istismarı türüdür. Zihinsel rahatsızlık oluşturabilecek düzeyde çocukta onarılmaz davranışsal ve duygusal yaralar oluşturabilir. İstismar edilen çocuklarda bakım verenlerin farkında olmadığı duygusal

istismar yaratan davranışları vardır. “Dediklerimi yapmazsan seni sevmem” gibi tehdit içeren; “Beyinsiz misin?”, “Seni doğuracağıma taş doğursaydım!”, “Beceriksiz!”, “Tembel” gibi hakaret içeren sözlerin kullanılması duygusal istismar olarak tanımlanmaktadır (Budak, 2000).

Aile içinde en sık yapılan duygusal istismar türlerinden ceza verilerek ve tehdit edilmeye yetiştirildiği için bağımsızlığını tam edinememiş insanlarda süper ego fazla şekilde gelişir. Dinsel tarafı yansıtan kendini ve insanları cezalandırmaya yarayan fazla gelişen süper egonun varlığı, Freud’un ortaya çıkarmış olduğu savunma mekanizmalarını fazlasıyla kullanır. Duygusal istismar sonucu aşırı gelişen süper ego duyguların inkârı, karşıt tepki oluşturma, yapma bozma gibi ego bütünlüğü sağlayan mekanizmaların kişilikte çok keskin bir şekilde yerleşmesine neden olur (Geçtan, 1997). Hayatta en yakını olan ailesinden gördüğü duygusal istismar karşısında çocuklarda ani öfke patlaması ve pasif-agresif saldırganlık geliştirme beklenen olumsuz davranış şekillerindedir (Özcan, 2009).

Çocuklara aile bireyleri tarafından yapılan duygusal istismarlarla çocukların güven duygusu en çok güvendiği kişiler tarafından yerle bir olur ve bu çocukların insanlara güvenerek ilişki kurabilmesi çok zorlaşır. Duygusal olarak kendini en yakın hissettiği kişiler tarafından istismara maruz kalan çocuklarda kendilerini diğer insanlardan korumak için güvensiz bağlanma görülür (Özsoy, 2016).

İstismar edilmiş çocukluklarda bakım verene olan onay ihtiyacı gerektiği şekilde karşılanmamıştır (Geçtan, 1997).

Duygusal istismar ruh sağlığı uzmanları tarafından tanı konulması en zor travmalardan birisidir. Diğer istismar türlerinin beraberinde duygusal istismar vardır. Fiziksel istismarda yaralar ve morlukların varlığından çocuğun istismara uğradığı anlaşılır ancak duygusal istismarın yaraları dışarıdan gözükmez (Faleiros vd., 2009).

Duygusal olarak istismara uğramış çocuklar hastanede kemiği kırılmış veya beyin sarsıntısı geçirmemiş olsa da duygusal istismarın etkileri zararlı ve uzun süreli olabilir. Duygusal istismar tanımlanmasında ve fark edilmesinde veya önlenmesi ve yasal olarak kanıtlanmasında yaşanan güçlükler sebebiyle en az anlaşılan ve üzerinde en az çalışılan istismar türüdür (Budak,2000).

İstismara uğrayan çocuklar kendilerini değersiz ve çirkin bulmakla beraber duygularını tanımakta da güçlük çekerler. Bu çocuklar kendilerini böylesine zayıf hissederken dışarıya karşı zayıflıklarını saklamak için çok sert davranırlar (Polat, 2001). Yaşamları boyunca ilişkide oldukları kişilerin olumsuz davranışları için de kendilerinin

sorumlu olduğunu düşünür ve kendilerini suçlarlar. Yaşamları boyunca ebeveynleri tarafından kendilerine bir yükmiş gibi davranılması, bu kişilerin karakterlerine olumsuz yönde etki eder (Polat, 2001).

Türkiye’de yapılan bir araştırmada; çocukluk döneminde duygusal istismar yaşayan bireylerde yetişkin dönemde daha çok ruhsal sorunların görüldüğü, bu durumun duygusal olarak yeterli desteğin olmamasından kaynaklandığı belirtilmektedir (Örsel vd., 2011).

Sonuç olarak duygusal istismara uğrayan çocuklarda en sık görülen ruhsal, bedensel ve davranışsal sorunlar; depresyon, tıbbi temeli olmayan somatik şikâyetler, yaşa ve gelişime uygun olmayan davranışlar, aşırı derece utangaç olma, düşük benlik saygısı ,yüksek kaygı düzeyi, aşırı derece bağımlı olma, başarılı olamama, kimseye güvenememe, pasif ya da itaatkar olma, hırsızlık , uyku bozuklukları, fiziksel, ruhsal ve duygusal gelişimde gecikmeler, saldırganlık, kendine zarar verici davranışlar, duygudurum bozuklukları, , intihar vb. şeklinde belirtilmektedir (Özcan, 2009).

Duygusal istismarın görülme oranı kız ve erkeklerde eşit seviyededir (Özcan,2009).

Cinsel İstismar

Çocukluk çağı travma türleri arasında araştırılması ve doğru bilgi alınması en zor olan travma türüdür. Cinsel açıdan gelişimini tamamlamamış çocuğun zor kullanılarak veya kandırılarak tatmin edici şekilde kullanılmasıdır. İstismarcı bunu çocuğa zorla veya çocuk farkında olmadan yapabilir. Çocuğun farkındalığının olduğu ya da olmadığı tüm cinsel içerikli davranışlar istismar olarak görülmektedir (Ovayolu vd.,2007).

Toplumda cinsiyet farklılıkları yönünden istismar mağdurlarının çoğunlukla kız çocuğu olduğu ile ilgili bir algı olsa da erkek çocukların da istismara uğradığı ancak ortaya çıkmasının kızlara oranla daha güç olduğu düşünülmektedir (Ovayolu vd., 2007).

Ulusal Çocuk İstismarı ve İhmali Veri Sistemi’ne göre 2017 yılında çocuk istismarına maruz kalan 3.501.000 çocuktan %8,6’sı cinsel istismar mağduru olmuştur (Department of Health and Human Services, 2017).

Dünya genelinde araştırmalarda her 5 kadından 1’i ve her 13 erkekten 1’i 0-17 yaş aralığında cinsel istismara uğradığı bildirilmiştir (WHO,2020).

Yapılan ortak araştırmalarda varılan genel sonuç; kız çocuklarının erkek çocuklarına karşın daha fazla istismara maruz kaldıkları ve suçlunun erkek, mağdurun kadın olması en sık rastlanan durumdur (Küçük,2016). Cinsel istismar suuna maruz kalmanın hemen ardından en kısa zaman zarfında çocuğun değerlendirilebilmesi, düzenli bir tıbbi desteğin sağlanabilmesi, sosyal desteğin artırılması travmanın akut belirtilerinde olumlu etkiler sağlamaktadır. Ancak genel kapsamda cinsel istismara maruz kalan çocukların sosyal sorunlarla karşı karşıya kaldığı bilinmektedir (Bilginer vd., 2013).

Cinsel istismara maruz kalan ocukların Türkiye geneli dağılımları incelendiğinde;

Türkiye’de cinsel istismara uğrayan çocukların yaş ortalaması 13,7’dir. Bahse konu çocukların %88,3’ü kız çocuğudur. İstismara uğrayan çocukların %52,9’u eğitim hayatına devam etmemektedir ve bu istismar sayılarının %20’si hamilelikle sonuçlanmıştır. İstismarlar %62 oranında tekrar etmiştir. Ebeveynlerin ocukların durumunu fark etmesi veya çocukların durumu annelerine anlatmasıyla istismarlar ortaya çıkmıştır. Bu istismar olaylarının %81,3’ünde adli rapor verilmemiştir. Hastane ve resmi raporlarda, bu olayın çocukların %78,6’sının ruh sağlığını çok olumsuz etkilediği tespit edilmiştir (Küçük,2016).

Cinsel istismarın her gecen gün arttığı, resmi kayıtlara geçen oranlarda mevcuttur. Türkiye’de çocuklara karşı cinsel saldırı davalarında son 15 yılda yaklaşık %400 oranında bir artış yaşanmıştır (TÜİK,2020).

Çocuklar cinsel tacize uğradıkları zaman şu sebeplerden tacize uğradıklarını söylemeyebilirler;

Çocuklar kendilerini taciz eden bakım verenine bağlanabilirler ve taciz eden bakım vereni olduğu için onları korumak isteyebilirler.

Hiç kimsenin kendilerine inanmayacağını düşünebilirler.

Taciz eden kişi onları kendisini veya sevdiklerini öldürmekle tehdit etmiş olabilir.

Ailesine karşı utanıp bunu konuşabilecek duygu durumunda olmayabilirler.

Zihinsel engelli olabilir ve kendilerine ne yapıldığını anlayamadıkları için susabilirler (Kürklü,2011).

Çocuklarda yaşından büyük ya da yaşından çok küçük şekilde görülebilen davranış değişiklikleri cinsel istismarın bir işareti olabilir (Taş,2017).

Duygusal İhmal

Bu travma türünde çocuğa gerekli sevgi ve ilgi gösterilmemesi en önemli ihmal sebebidir. Çocuğun en çok ihtiyacı olan duygusal yakınlığı çocuğa verememe sıcak ve şefkatli davranmama, hayatını idame ettirebilmesi için gerekli bilgiyi ve ilgi alakayı göstererek çocuğu hayata hazırlamama olarak tanımlanır (Şar, 1998).

Ebeveynler çocuğun ihtiyaçlarına karşı yetersiz, soğuk ve mesafelidir (Egeland vd.,1981). Duygusal ihmalin en büyük dezavantajı sosyal öğrenme öngörüsüyle yaşanan ihmali nesilden nesile aktarılmasıdır. 143 aileyle yapılan bir çalışmada duygusal ihmal örneklerinden biri olan, annelerin çocuklarına sevdiklerini belli etmeme davranışının %81,1 oranıyla yapıldığı görülmüştür (Güler vd.,2002).

Genel anlamda duygusal ihmale; çocuğun okula gönderilmesi için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılayıp, çocuğu hazırlamama, çocuğun sağlık ve özel sorunlarıyla ilgilenmeme, okula devam ve başarı durumlarıyla ilgilenmeme gibi ebeveyn davranışları örnek verilebilir (Butchart&Harvey, 2006).

Yapılan bir araştırmada ailelerin %93'ünün, çocuklarını duygusal olarak ihmal ettikleri belirlenmiştir (Güler vd. 2002)

Çocuklarıyla çok ilgili ve destekleyici olmayan ebeveynlerin çocukluğu incelendiğinde duygusal olarak istismara uğradığı gözlemlenmiştir. İhmale uğrayan çocuklar yetişkin olduklarında, kendi ailesiyle arasındaki ilişkide ve bağlanmada sorunlar oluşabilmektedir. Kısır bir döngüye giren ilişkilerdeki travmanın etkileri anne/babadan model alma yoluyla çocuğa doğru sürekli aktarılacaktır (Braveman&Barclay, 2009; Kahn vd., 2004).

Yapılan araştırmalara bakıldığında en az çalışma yapılan çocukluk travması türünün bu olmasına rağmen en yaygını olabileceği belirtilmektedir (Çelik&Hocaoğlu, 2018).

Fiziksel İhmal

Bu ihmal türünde çocuğu terk etmek, beslememek gibi çocuğun temel ihtiyaçlarını ve giyim, uygun sağlık yardımı gibi fiziksel ihtiyaçlarını zamanında karşılamama ya da hiç karşılamama şeklinde örnekler bulunmaktadır (Flores& Machuca, 2011).

Planlı olmayan hamileliklerde annenin kendini aç bırakması veya psikolojik sıkıntılı olan annelerin çocuklarını aç bırakarak ölüme terk etmeleri de fiziksel ihmal için verilebilecek örneklerdendir (Yurdakök&İnce, 2010).

Annelerin öğrenim düzeyi azaldıkça çocuklarına fiziksel istismar/ihmal davranışının arttığı görülmektedir (Güler vd.,2002).

Bağlanma

Bağlanma, bebeklerin onlara bakım veren kişilerle olan duygusal yakınlığı şeklinde tanımlanmaktadır. Psikanalizin kurucusu olan *S. Freud*, dürtü teorisinde, yeni doğan bebeğin dürtülerini doyuran nesnenin hep aynı kişi olması nedeniyle, gerçekleşen bağlanmanın şartlanmadan dolayı gerçekleştiğini söylemiştir. Freud'a göre çocuğun hayatının ilk senesinde en önemli iletişim, oral iletişimdir. Bunun nedeni olarak gelişimin ilk adımının, yemek yeme olduğu gösterilmektedir (Freud,1999).

Bowlby'e göre (1973) bağlanma, çocuğun doğduğu andan itibaren başlar ve bağ kurma yoluyla ilerler. Bağlanma kuramı John Bowlby ve Mary Ainsworth'un çalışmaları sonucu geliştirilmiş ve Freud ve diğer psikanalitik düşünürlerden etkilenmiştir (Bretherton, 1992).

Bu konuda birçok çalışma yapan Bowlby, kuramında 'içsel çalışan modeller' den bahsetmektedir. Çocuk bakım verenin kendisine davranış şekli ve ilgi alakasına göre kafasında sevebilir ya da değer verilmediğini düşünür şekilde şemalar geliştirir. Kendini olumlu sevebilir veya reddedilen, seilmeyen biri olarak kendisiyle ilgili şema oluşturan çocuk yaşamın ilerleyen evrelerinde çevresinde ilişki kurduğu kişilere karşı bu şemalara göre davranır. Bu şemalara 'içsel çalışan modeller' denir. Ergenliğin sonunda içsel çalışan modeller sürekli ve değişime karşı daha dirençli hale gelirler (Bowlby, 1973). Ergenlikte ve genç erişkinlikte bağlanma ilişkileri, genç bireylerin bağlanmış oldukları kişi ile yaşamış oldukları etkileşim kalıplarından oluşturmuş oldukları içsel çalışma modelleri tarafından yönetilmeye başlar. Çevresel değişikliklerle düzenlenip yeniden ele alınırlarsa, içsel çalışma modelleri, geçmiş ve gelecek bağlanma örüntüleri arasında ve ilişkilerde iyi bir iletişimi mümkün kılar. Böylece yakınlığın düzenlenmesi ve ilişkilerde yaşanan çatışmaların çözümlenmesini kolaylaştırırlar (Bretherton,1999).

Bebeklerin her açıdan kendilerine bakamayacak durumda olmaları onları kişisel bakıma muhtaç kılmaktadır. Bebeklikte olumlu duygularla büyüme ve gelişmenin temeli ailenin ilgi ve sevgisidir (Flores, 2011).

Bağlanma Kuramları

Melanie Klein'in Nesne İlişkileri Kuramı

Melanie Klein, insanların Freud'un dürtü kuramında iddia ettiği gibi sadece dürtülerle değil, bir sevgi ve bağlanma nesnesi arayışı ile doğduklarını ve bilinçaltı çatışmalarının, bastırılan dürtülerin yanı sıra içselleştirilen nesnelere en önemlisi seven ya da cezalandıran anneden kaynaklandığını ileri sürmüştür. İlk oluşan nesne memedir. Çocuk nesnelere 'iyi meme' veya 'kötü meme' olarak içselleştirmeye başlarlar. İçselleştirilen nesnelere, zamanla çocuğun benliğinin bir parçası haline gelir. Çocuğun bu nesnelere olan ilişkisi gelecekte nasıl ilişkiler kuracağını da temsil eder. Bebeklikte yaşananlar sonucu kurulan bağ, yetişkinlikte anlamlı ilişkiler kurabilme ve sürdürebilme becerisini etkilediği için insanların iç dünyasını ve kişiler arası ilişkilerini anlamada nesne ilişkileri yaklaşımı önemli bir araç olmuştur (Klein, 1986). Klein'a göre bebek, doğumla birlikte ihtiyaçların verdiği rahatsızlık karşısında yoğun kaygı ve gerilim içine girer. Bebeğin dürtülerini doyumak haricinde, doğal sürecin gereği ihtiyaçlarına cevap verilememesi bebek için bir yok oluş ve bitiş anıdır. Bebek çok küçük olduğu ve yeterli bilişsel yapılanması olmadığı için henüz kendisi ile dış dünyanın ayrımını yapamaz ve bu olgunlaşmamış egonun göstergesidir. Bebeğin iç dünyasında nesnelere ayrı bir varlığı yoktur. Kendini ve ihtiyaçlarını sadece ağlayarak gösterebilen ve bunun hemen karşılanmasını isteyen bebek karşılık bulamazsa, içselleştirdiği nesne kötü ve temel duygusu *güvensizlik* olacaktır. Bu kritik dönemde bebeğin ihtiyaçlarının yeterli ve sürekli karşılanması onda güven duygusunu geliştirirken, zamanla gelişen bilişsel özellikleri sayesinde, anında olmasa da ihtiyaçlarının karşılanacağını deneyimleyerek öğrenir. Bebeğin ihtiyaçları gereği kadar yerine getirilmiyorsa ve tutarsızlık söz konusuysa iyi nesne tasarımı geliştiremeyen bebek bu durumun etkilerini ilişkileri üzerinde yaşam boyu hissedecektir (Klein, 1986; McWilliams, 2016).

John Bowlby'nin Bağlanma Kuramı

Bağlanmanın temelindeki farklılıklar "*İçsel Çalışan Modeller*" kavramı ile açıklanmaktadır (Bowlby, 1969, 1979).

Bağlanma kuramı, John Bowlby ve Mary Ainsworth tarafından Nesne İlişkileri Kuramı ve diğer evrimsel modellerin birleştirilmesiyle ortaya çıkmıştır (Mikulincer&Shaver, 2007).

Kendisine bakım veren kişiyle yakın kalabilmeyi sağlayan bebeklerin bunu hayatta kalabilme olasılığını artıracak bir davranış sistemi geliştirerek yaptığı vurgulanmaktadır. Bu bağlama göre bebekler kendi kendilerine bakamamaları nedeniyle hayatta kalma mücadelesinde bir yetişkine ihtiyaç duyar. Bebek bu ihtiyacını bağlanma ile karşılamaya çalışmaktadır. Bireyin içgüdüsel olarak yaptığı bağlanma davranışı hem hayata tutunmasına hem de dış dünya ile temas kurabilmesine olanak sağlamaktadır. Doğuştan gelen bu bağlanma göz temasıyla başlayıp duygusal ve fiziksel yakınlığı takip ederek gerçekleşmektedir. Bu eylemler çocuğun hayata tutunma şansını arttırmaktadır. (Bowlby, 1980). Çocuğa bakım veren kişinin ortamdaki yokluğu veya ilgisizliği çocuk için tehlike arz ettiğinden kaygılanma ve huzursuzlanma düzeyi normal zamanlara göre artmaktadır. Bu kaygılanma durumlarında bebek bakım vereninin kendisini sakinleştirmesini ve duygu regülasyonunu sağlamasını bekler. Böylelikle yetişkinlikte de duygu düzenlemesi ve bağlanma ile sağlıklı bir birey yetişme ihtimali artar (Bowlby, 1969, 1973).

Erken çocukluk döneminde (0-2 yaş) oluşan bağlanma fiziksel ve zihinsel gelişim dönemleriyle beraber yaşamın sonuna kadar devam etmektedir. Bebek ilk doğduğu aylarda bakım verene başkalarına verdiğinden daha fazla tepki verirken 6. aydan itibaren *ayrılık anksiyetesi* geliştirerek, bakım verenden ayrılmak istemez. Üç yaşa kadar bağlanma davranışı çocukta düzenli olarak gözlenebilirken üç yaşından sonra gücünü kaybetmesi ve seyrekleşerek bağlanma figüründen ayrılabilmesi beklenir (Bowlby, 1969).

Mary Ainsworth 'ün Bağlanma Kuramı

Bebeklerin hayatta kalmak için içgüdüsel olarak yaptığı emme ve gülümseme gibi davranışlar bebeklerin anne ile kurduğu ilk yakın ilişki olarak ifade edilmektedir. Daha sonra kaygılandığında yaptığı ağlama, yapışma, gibi davranışlarla iletişim kurarak yakınlık ihtiyacını anlatan bebek bunları annenin ilgisini çekerek kendi ihtiyaçlarını karşılatmak amacıyla yapmaktadır. Ainsworth ilk başlarda bebeğin bu davranış örüntüsünü herkese karşı yaptığını düşünürken zaman geçtikçe bebeğin bu davranışı sadece bakım verene karşı yaptığını savunmaktadır (Ainsworth, 1989). Ainsworth bağlanmayla ilgili birçok çalışma yapmıştır.

Bunlardan en bilineni “*Yabancı Ortam*” adını verdikleri ve bu ortamı kendilerinin oluşturduğu bir deneydir. Bu deneyde çocukların merakını uyandıran her türlü nesnenin bulunduğu bir laboratuvarında süre tutularak izleme yapılmıştır.

Annelerinden 3 dakika boyunca ayrı tutularak, tanımadıkları biriyle aynı ortamda kalan 12-18 aylık bebeklerin nasıl tepkiler verdikleri ve bu durumla nasıl başa çıktıkları gözlemlenmiştir. Süre tutularak anneden ayrılan bebek tanımadıkları bir kişiyle aynı ortamda bırakılmıştır. Daha sonra anne aynı ortama geri gelmiştir. Bebeğin annenin çıkmadan önceki ve çıktıktan sonraki davranışları dikkatlice not edilmiştir.

Bu çalışma sonunda 3 farklı bağlanma stili olan *güvenli bağlanma*, *kaygılı-kararsız bağlanma* ve *kaçınmacı bağlanma* olduğu söylenmiştir (Ainsworth vd., 1978).

Bu bağlanma örüntülerine göre;

1. *Güvenli Bağlanma*: Deney sonucunda anneleri yanlarındayken huzursuzluk yaşamadan mutlu şekilde etrafı inceleyen ve etrafı keşfetmeye başlayan bebek, annesi onu bırakıp gittikten sonra tekrar odaya girdiğinde huzursuzluk ve kaygı belirtisi göstermemiş ve kaygılanmışlarsa da çabuk şekilde sakinleşmişlerdir. Anne tarafından çok çabuk sakinleştirilen çocuk çevreyi keşfetmeye devam ettiği için güvenli bağlanma gerçekleştirdiği söylenmektedir (Ainsworth, 1989).
2. *Kaygılı-Kararsız Bağlanma*: Bu şekilde bağlanma yaşamış çocukların anne odadan ayrıldığında etrafı pek gözlemedikleri, anne geldiğinde ise yatışmadıkları gözlemlenmiştir.

Çocuğa bakan kişinin davranışları çok önemlidir. Eğer bakım veren kişi çocuk ağladığında onunla ilgilenip karnının acıkması vb. gibi ihtiyaçlarını karşılarken başka zamanlarda çocukla hiç ilgilenmiyorsa, çocukta huzursuzluk ve ikilem oluşturur. Anne rolündeki kişinin yukarıda anlatılan tutarsız davranışlarıyla beraber çocuğun yapmak istediği her şeye ket vurarak davranışlarına engel olduğunda da “Kaygılı/ikircikli bağlanma” biçimi gelişir. İhtiyaçlarına tutarsız davranılan ve yapmak istedikleri sürekli engellenen bu çocukların hem annelerini yanlarında isteyen hem de anneleri geldiğinde onlar tarafından da yatıştırılmayan ikircikli halde oldukları görülmüştür. Anneye hem öfke hem de ihtiyaç vardır (Ainsworth, 1989).

3. *Kaçınmacı Bağlanma*: Bakım verenin yanında olmaması durumunda stres yaşadıkları, anneleri yanlarına geri geldiklerinde ise yakınlaşmayı istemeyip, anneyi yokmuş gibi varsayıp dikkatini oyuncaklarla oynamaya verdiği belirtilmektedir (Campos vd.,1983).

4. Dağınık Bağlanma: Bu şekilde bağlanan bebekler annelerini tehlikeli olarak görürken yine anneleri onlar için güven kaynağıdır. Bebeğin davranışları tahmin edilemeyecek şekilde dağınık ve ikilemlidir. Bu bebeği korku ve umutsuzluk duygularının bir arada olduğu bir ikileme düşürmektedir (Main&Solomon,1986).

Yetişkin Bağlanma Şekilleri/Bartholomew&Horowitz Stili

Bartholomew ve Horowitz (1991) yetişkin bağlanma stillerini kategorileştirebilmek için dörtlü bir model geliştirmişlerdir. Bu modele göre;

1. *Güvenli Model*: Kişinin kendilik algıları ile dışarda gördükleri aynı olup birey hem kendini hem de başkalarını sevmeye değer ve güvenilir bulur. Anne çocuğunun ihtiyaçlarına ve oluşan içsel gerilimine yerinde ve zamanında cevap vermiştir. Dolayısıyla çocuklar hem kendine hem de başkasına güvenecek normalliktedir.

Güvenli bağlanan kişiler hem başkalarıyla kolaylıkla yakınlık kurabilir hem de özerk kalmayı başarabilirler (Sümer, 1999).

Mikulincer&Florian (2000) *Güvenli* bağlanma stili olan kişilerin güvensiz bağlanma stili olan kişilere oranla stres ve kaygıyla daha iyi baş edebildiklerini belirtmiştir.

2. *Güvensiz-Saplantılı Model*: Bu bağlanma modelinde bireyin kendisine yönelik benlik algısı olumsuzken, dışarıya karşı yani başkalarına karşı tutum ve algıları olumludur. Bu bağlanma modelinde kişinin sosyal olduğu, arkadaşlık kurmada zorlanmayan ve diğerlerine karşı olumlu modeli benimseyen bir ilişki kurduğu görülmektedir. Burada tek fark birey başta kendine karşı olumlu benliğe sahipken, reddedilme durumunda olumsuz benlik modeli göstermeye başlar. Bartholomew ve Horowitz 'in kuramında Güvensiz-Saplantılı bağlanma biçimi Hazan ve Shaver'ın *kaygılı/kararsız* bağlanma biçimine karşılık gelmektedir (Hazan&Shaver, 1987). Saplantılı bağlanan kişiler yakın ilişkilerde kendini doğrulama ve kanıtlama eğilimi gösterirler. Bu kişiler sürekli olarak takıntılıdır ve ilişkilerinde pek de gerçekçi olmayan beklentilere sahiptirler (Mikulincer&Florian, 2000).

3. *Kayıtsız/Kaçınan Model*: Bu bağlanma stilinde kişiler kendilerini olumlu ve sevilen kişiler olarak görürken, diğer insanları değersiz, sevimli olmayacak ve güvenilmeyecek kişiler olarak görürler. Bu bağlanma stili gösteren kişilere göre kolay kolay kimse sevimli değeri ve güvenilir değildir. Bu tip insanlar yakın ilişki kurmaktan kaçınarak kendilerini korumaya alırlar. Hayal kırıklıklarına karşı kendilerini ya uzaklaşarak ya da kayıtsız kalarak korumaktadırlar (Bartholomew&Horowitz, 1991).
4. *Kaygılı-Korkulu Model*: Bu modelde ise bireyin hem kendine hem de dışarıya karşı algıları olumsuzdur. Kendilerine de dışarıya da güvenemezler. Terk edilmekten korkarlar. Reddedilmeye karşı duyarlıdırlar. İçten içe bir ilişki yaşamak istemekte fakat reddedilme veya terk edilmekten korktukları için ilişki yaşamakta zorlanmaktadırlar.-(Sümer, 2008). Yaşadıkları ilişkiyi kaygı kaynağı gibi görüp sürekli onaylanma ihtiyacı veya terk edilme korkusu taşıyan bu bireyler bağımlılığa yatkındırlar. Kaygılı-Korkulu bağlanan kişilerde eşlerinin özel alanlarına müdahil olma gibi ilişkileri ve evlilikleri yıpratıcı davranışlar görülebilmektedir (Mikulincer&Shaver, 2007).

Yetişkin Bağlanma Şekilleri/Hazan ve Shaver'ın Yetişkin Bağlanma Modeli

Ainsworth 'un ortaya koymuş olduğu üçlü bağlanma biçimini romantik ilişkilerde araştırmış ve yetişkinler için romantik ilişkilerde *güvenli*, *kaygılı-kararsız* ve *kaygılı-kaçınan* bağlanma biçimleri olmak üzere üç farklı bağlanma stili şeklinde tanımlamışlardır (Hazan&Shaver, 1987). Bu stillere göre güvenli bağlanma biçimine sahip yetişkinler ayakları yere sağlam basan, samimi ve yakın ilişkiler kurmaktan rahatsızlık duymayan sosyal bireylerdir. Kaygılı – kaçınan bağlanma stilini gösteren yetişkinlerin ise yakın ilişkilerden kaçındıkları, güvenmekten rahatsız oldukları ve sosyal bakımdan baskılanmış olduklarını belirtmektedirler. Kaygılı- kararsız yetişkinler ise kendilerine güvenmedikleri için reddedilmekten ve terk edilmekten korkan bireyler olarak tanımlanmıştır (Hazan&Shaver, 1987).

Kaygılı ve kaçınan bağlanma türleri sağlıklı bağlanma stilleri olarak görülmekte ve erişkin dönemde sosyal ilişkilerde ve bireyin ruh sağlığında olumsuz etkilere yol açabileceği bildirilmektedir. Bebekliğinden itibaren kötü davranışlara maruz kalan, duygusal olarak istismar edilen çocuklarda güvensiz bağlanmanın geliştiği kanıtlanmıştır (Bear&Martinez,2006; Riggs,2010).

Çocukluk Çağı Duygusal Travma, Bağlanma Stilleri ve Sosyodemografik Değişkenler ile ilgili Kuramsal Literatür

Sosyodemografik değişkenler ve bağlanma stilleri ilgili çalışmalar sınırlı olmasına rağmen sosyodemografik değişkenlerin erken erişkinlikteki bireylerde çocukluk çağı duygusal travma algı düzeyleri ve bağlanma stilleriyle farklılık oluşturup oluşturmadığıyla ilgili çalışmalara ek olarak çocukluk çağı duygusal travma algı düzeyi ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyle ilgili bulunan literatür bulguları paylaşılacaktır.

Dünyada yapılmış en geniş araştırmalardan biri olan Minnesota Anne-Çocuk Etkileşim Projesi'nde, 267 farklı türde istismara uğrayan çocuklarla araştırma yapılmıştır. Çocukların risk faktörleri içinde annelerinin yaşı, düşük eğitim seviyesi, destek eksikliği gibi faktörleri tanımlamışlardır. Sonuçlara bakıldığında 13 yaşına kadar takip edilen çocuklarda en vahim sonuç duygusal istismara uğrayan çocuklarda gözlemlenmiştir (Egeland vd., 1983).

Çocuklukta ihmal ve istismara uğrayabilme ihtimali yüksek olan çocuklar: eğitim düzeyi düşük ve ekonomik düzeyi yeterli olmayan ailelerin çocukları, istem dışı doğan çocuklar, üvey ailede büyüyen çocuklar, madde kullanan aile çocukları olduğu belirtilmiştir (Önal vd.,2013; Şener vd.,2014).

Literatürle de desteklenen araştırmalara göre annelerin öğrenim durumu, yaşı, ekonomik durumu fark etmeksizin çocuklarına duygusal istismar/ihmal davranışı uyguladıkları görülmektedir. Yapılan çalışmalar, çocukların en çok fiziksel ve duygusal istismara maruz kaldıklarını, anne ve babaların çocuklarını cezalandırmak için fiziksel şiddeti sıklıkla kullandıklarını göstermektedir. Annelerin çocuklarına fiziksel ve duygusal istismar/ihmal davranışlarının nedenlerinin benzer olduğu belirtilmektedir (Murry vd.,2000; Paaviloinen vd.,2001).

Bağlanma ve çocukluk çağı duygusal travma algı düzeyleri arasındaki ilişki ile ilgili araştırmalarda bebeklikte bağlanma figürü bakım veren iken yetişkinlikte bu kişi bir akran ya da karşı cinsten bir kişi olduğu belirtilmiştir. Bağlanma ihtiyacının temel güdüleyici kaynağı kaygı duymaktır. Bağlanma figürü çocuklar büyüdükçe bakım verenden karşı cinse doğru geçiş yapmaktadır. Yetişkin insanların bakım ve koruma ihtiyacı kalmayacağı için yetişkinlerin bağlanma ihtiyacının kaygı kaynaklı olduğu belirtilmektedir (Gottman,1983).

Riggs ve Kaminski (2010) çocuklukta yaşanan tüm ihmal ve istismar olaylarının yetişkinlikte şiddetli bağlanma kaygısı oluşturabileceğini ifade etmişlerdir.

Özellikle çocukluk döneminde yapılan duygusal istismar güvensiz bağlanmanın temel bir işareti olduğunu belirtmişlerdir.

Yumbul vd. (2010) güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin güvenli bağlanan bireylere kıyasla çocukluklarında daha fazla ihmale uğradıklarını ve bağlanma tarzlarının çocukluk çağındaki travmalara göre değişiklik gösterdiğini belirtmiştir.

Çocukların bakım verenlerine güvenli bağlanması ileride eşi ve çocukları gibi diğer insanlarla daha sağlıklı ve güvenli ilişkiler yaşamalarına olanak sağlamaktadır (Howe vd.,1999).

Çocukluk döneminde duygusal olarak ihmal edilen bireylerin romantik ilişkilerinde yakınlık, güvenlik arayışı içinde olup güvensiz bağlanma geliştirebildikleri gözlemlenmiştir (Yumbul vd.,2010). Literatürde sağlıklı bağlanmayı araştıran başka bir araştırmaya göre ebeveyninin ilgi ve desteğinden yoksun olan ihmal edilmiş çocuklar yetişkin olduğunda ilişkilerinde kaçınmacı ve kararsız bağlanmalar yaşamaktadır (Egeland&Sroufe,1981; Finzi vd.,2001). Bebeklerin, ebeveynleriyle olan ilişkilerinde ihtiyaçlarının bilerek ya da bilmeden görmezden gelinmesinin, kendilerine ve dış dünyaya olan tutumları olumsuz biçimde şekillenebilmektedir. Çocuklar ihmale uğrayarak büyüdüğünde olumsuz benlik algıları geliştirebildiklerini ve diğer insanlarla kurdukları ilişkilerde problem yaşamalarının bu ihmalden kaynaklanabileceğini belirtilmiştir (Toth vd,1997).

Styron ve Janoff (1997) çalışmalarında yetişkinlerde gözlenen, bedensel açıklaması olmayan ağrıların ve bağlanma sorunlarının çocuklukta yaşadıkları travmalarla ilişkili olabileceği belirtilmiştir.

2. YÖNTEM

2.1. Katılımcılar

Bu araştırma Mersin merkez ilçede bulunan 18-25 yaş aralığında, üniversite okuyan erken erişkinlik döneminde olan random şekilde seçilen 101 kadın 124 erkek şeklinde toplam 225 kişiyle yapılmıştır.

Katılımcılarla birebir görüşülmüş ve çalışma ve ölçekler hakkında ön bilgi verilmiş ve Sosyodemografik bilgi formu, Yakın İlişkiler Envanteri-II ve Çocukluk Çağı Duygusal Travmalar Ölçeği katılımcılara birebir verilerek, doldurmaları sağlanmıştır.

Örneklemin Dahil Etme Kriterleri

Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmek ve onaylamak

18 yaş ve üzeri olmak ve 25 yaş ve altı olmak.

Üniversite öğrenimini sürdürmek

Örneklemin Dışlama Kriterleri

Ölçekleri doldurmaya engel olacak bedensel bir rahatsızlığı bulunmak

Alkol ve madde bağımlılığı veya bağımlılık öyküsü bulunmak

2.2. Prosedür

Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu, Sosyodemografik Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Duygusal Travmalar Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YIYE-II) hazırlanmış ve Mersin ilinde random şekilde seçilen 18-25 yaş arasında olan üniversite öğrencilerine verilerek sırasıyla bu ölçme araçlarını doldurması sağlanmıştır.

2.3. Araştırmanın Yapılışı

Bu araştırma Mersin merkez ilçede bulunan 18-25 yaş aralığında, üniversite okuyan erken erişkinlik döneminde olan random şekilde seçilen 101 kadın 124 erkek şeklinde toplam 225 kişiyle yapılmıştır.

Çalışmada kullanılan ölçeklerin alt boyutları arasındaki korelasyon katsayıları göz önünde bulundurularak hesaplama yapılmıştır. Literatürde kullanılacak ölçekler arası korelasyon katsayısına ait herhangi bir veriye rastlanmaması sebebiyle ölçekler

arasında orta düzeyde anlamlı bir korelasyon varlığı öngörüsü ile etki büyüklüğü için literatürde de belirtilen 0.3 değeri kullanılarak güç analizi G Power 3.1.9.2 ile yapılmıştır. Güç oranının %80 ve Tip I hata oranının %5 olarak belirlendiği analiz sonucunda en az 64 kişinin çalışmaya dahil edilmesinin uygun olacağı öngörülmüştür.

Bu araştırma, nicel araştırma desenlerinden ilişkisel araştırma türünde bir çalışmadır. İlişkisel araştırma modelinde iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişki diğer değişkenlere müdahale edilmeden incelenir (Cohen vd., 2013). Araştırmanın evreni Mersin ili, merkez ilçede yaşayan üniversite öğrenimi gören 18-25 yaş aralığındaki bireylerden oluşmuştur ve onamları alınmıştır.

Katılımcılarla birebir görüşülmüş, çalışma ve ölçekler hakkında ön bilgi verilmiş, Sosyodemografik bilgi formu, Yakın İlişkiler Envanteri-II ve Çocukluk Çağı Duygusal Travmalar Ölçeği katılımcılara birebir verilerek, doldurmaları sağlanmıştır.

2.4. Araştırmada Kullanılan Materyaller

Araştırmada öncelikle katılımcıların çalışmaya kendi rıza ve isteğiyle katıldığını gösteren Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu okutulmuş ve çalışmaya katıldığına dair onayı ve imzası alınmıştır. Katılımcılara ait sosyodemografik bilgilere ulaşmak için araştırmacı tarafından oluşturulmuş Sosyodemografik Veri Formu, duygusal travma düzeylerini ölçmek için Çocukluk Dönemi Duygusal Travmaları Ölçeği ve bağlanma stillerini ölçmek için Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YIYE-II) kullanılmıştır.

Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen Sosyodemografik Bilgi Formunda; katılımcıların cinsiyetini, yaşını, okudukları bölümü, anne babalarının sağ olup olmadıklarını, anne babalarının öz olup olmadıklarını, anne eğitim durumlarını, baba eğitim durumlarını, bebekliğinde/çocukluğunda bakımlarını kimin üstlendiğini, annelerinin doğum yaşını, ailedeki kardeş sayısını, tek çocuk ya da son çocuk olup olmadıklarını sorgulayan maddeler yer almaktadır.

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ):

Çocukluk Çağı Travma Ölçeği çocukluk çağında yaşanan travmaları ölçmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması ile geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Şar vd.

(2012) tarafından yapılmış olup, ölçeğin iç tutarlılığı için bağıntı düzeylerine bakılmıştır.

Çocukluk Çağ Travma Ölçeği, Bernstein vd. (1994) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek çocukluk çağında olmuş olan cinsel istismar fiziki istismar ve duygusal istismarla; duygusal ihmal ve fiziksel ihmali de kapsamak üzere beş alt boyutu içermekte olup tüm maddeler 5’li Likert tipinde değerlendirilmektedir. 28 maddeden oluşan ölçekte her bir sorunun hiçbir zaman (1), nadiren (2), kimi zaman (3), sık olarak (4) ve çok sık (5) seçenekleri bulunmaktadır.

Çocukluk çağı fiziksel, duygusal ve cinsel istismarı ve duygusal ve fiziksel ihmali konu alan beş alt puan ile bunların birleşiminden oluşmuştur. Ölçeğin iç tutarlılığını gösteren Cronbach alfa değeri Türkçe uyarlama ve geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında tüm katılımcılardan oluşan grup için (N=123) 0,93 olarak bulunurken, Guttman yarım test katsayısı ise 0,97 olmuştur. CTQ (Childhood Trauma Questionnaire) puanlarının hesaplanmasında önce olumlu ifadelerden (madde 2,5,7,13,19,26,28) elde edilen puanlar ters çevrilir (örneğin 1 puan 5 puana, 2 puan 4 puana döndürülür). Beş alt puanın toplamı CTQ toplam puanını verir. Alt puanlar 5-25, toplam puan 25- 125 arasındadır. Olumlu ifade olmasına rağmen minimizasyonla ilgili (madde 10, 16, ve 22) maddelerin puanlarını ters çevirmeye gerek yoktur. Çünkü bu üç madde sadece travmanın inkarını ölçmekte ve toplam puanı etkilememektedir. Minimizasyon puanını hesaplamak için bu üç maddenin her birinden alınan sadece 5 puan (en yüksek) cevapları hesaba katılır ve bunların hepsi 1 puan olarak sayılır. Duygusal istismar 3,8,14,18,25 numaralı maddelerle, fiziksel istismar 9,11,12,15,17 numaralı maddelerle, fiziksel ihmal 1,4,6,2,26 numaralı maddelerle, duygusal ihmal 5,7,13,19,28 numaralı maddelerle, cinsel istismar 20,21,23,24,27 numaralı maddelerle değerlendirilmektedir (Şar vd., 2012).

Herhangi bir kesme puanı yoktur.

Araştırmamızda duygusal travmalar ölçülmek istendiği için cinsel ve fiziksel boyutu ölçen maddeler ölçekten çıkarılmıştır.

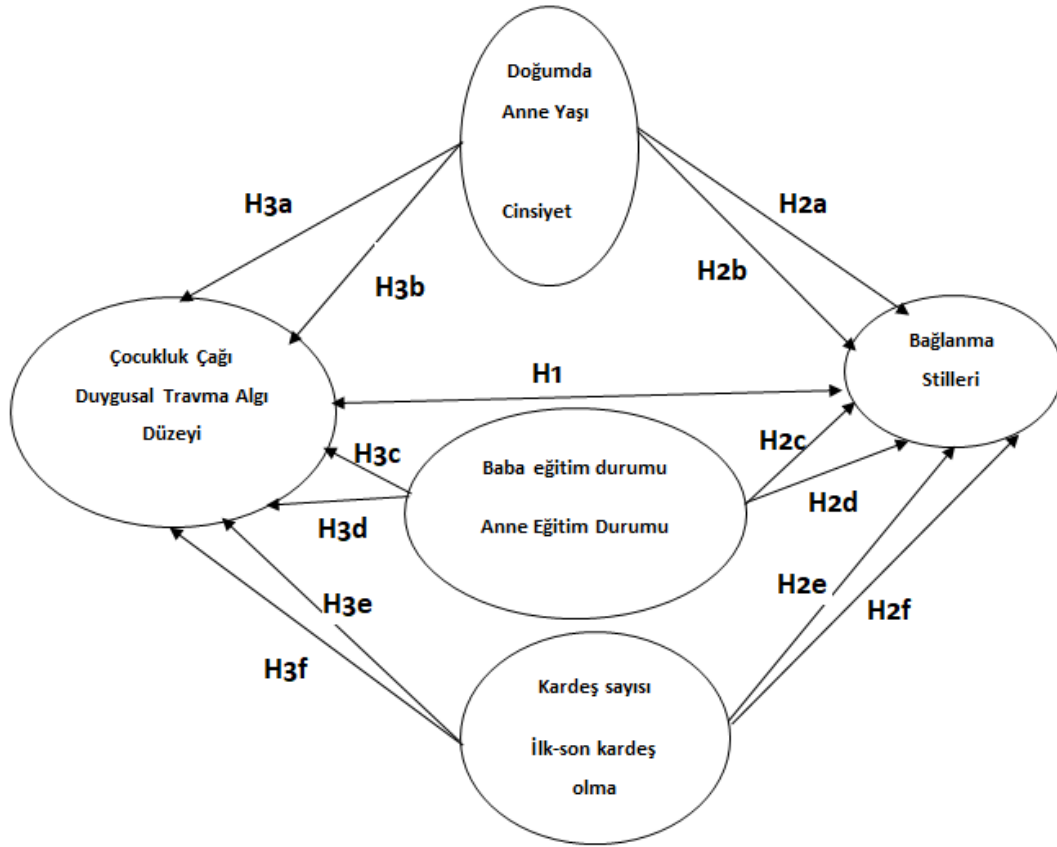
Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YIYE- II)

Erişkin romantik ilişkilerindeki bağlanma stillerini ölçmek amacıyla kullanılır. Fraley vd., (2000) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, kişilerin romantik ilişkilerinde kendini ve ilişkideki davranış modellerini tanımayı amaçlamaktadır. YIYE-II daha yüksek duyarlılığa sahip olduğu için geliştirilmiştir. YIYE-II’nin, Türkiye de güvenilirlik

çalışmasını Selçuk vd. (2005) tarafından yapılmıştır. Maddeler bağlanmanın Güvensiz boyutu olan kaygılı ve kaçınmacı olmak üzere 2 boyutunu ölçmeye yönelik oluşturulmuştur. Her bir alt boyut için 18 madde bulunan, toplamda 36 maddeden oluşan bir ölçek elde edilmiştir. Katılımcılar ölçekteki her bir maddeyi 7’li Likert tipi ölçek üzerinden (1= hiç katılmıyorum, 7=kesinlikle katılıyorum şeklinde) cevaplamaktadır. Ölçekte bazı maddeler ters kodlanmaktadır. Sonuçta iki farklı toplam puan elde edilmektedir. İncelemeler sonucunda iki boyutlu faktör yapısının korunduğu gözlenmiştir. İç tutarlılığı değerlendirildiğinde, bağlanmanın hem kaygı (Cronbach alfa katsayısı, $\alpha=0.86$) hem de kaçınma (Cronbach alfa katsayısı, $\alpha=0.90$) boyutlarının yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğu bulunmuştur (Selçuk vd., 2005). Bu analizde, her iki boyuttan da yüksek puan alanlar korkulu, her iki boyuttan da düşük puan alanlar güvenli, kaygı boyutundan yüksek kaçınma boyutundan düşük puan alanlar saplantılı ve kaygı boyutundan düşük kaçınma boyutundan yüksek puan alanlar kayıtsız bağlanma stili içinde sınıflandırılmaktadır.

Sümer’in (2006) çalışmasında 2. Alt boyut olan ‘Kaçınmalı Bağlanma ’ya giren ve tersine puanlanması önerilen diğer 9 maddenin tümü ise (35, 33, 31, 29, 27, 25, 19, 15 ve 3) (Yaka&Şahin,2010)’un çalışmasında toplam varyansın % 5.74’ünü açıklayan üçüncü faktörü oluşturmuştur. Maddelerin yapısına bakıldığında bu alt boyuta “Güvenli Bağlanma” adının verilmiştir. Daha sonra bu üç faktörden “Kaygılı Bağlanma” ($\alpha = .89$), “Kaçınmalı Bağlanma” ($\alpha = .87$) ve “Güvenli Bağlanma” ($\alpha = .87$) şeklinde üç alt ölçek oluşturulmuş ve Cronbach Alfa katsayıları hesaplanmıştır. Aynı şekilde Sümer (2006) tarafından önerilen alt ölçeklerin Cronbach Alfa katsayılarına bakılmıştır. Sonuçlar, mevcut çalışmada elde edilen alt ölçeklerle Sümer’in (2006) çalışmasında önerdiği alt ölçeklerin güvenirlik katsayılarının birbirinden farklı olmadığını göstermiştir (kaçınmalı = .87, kaygılı = .86) Yukarda verilen sayısal sonuçlar sonucunda YIYE-II Envanterinde güvenli bağlanma alt ölçeğine yer vermeye gerek duyulmamıştır.

Ülkemizde kullanılan İlişkiler Anketi, İA; İlişki Ölçekleri Anketi, İÖA ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, YIYE gibi yetişkinlerin bağlanma ölçeklerinin bir karşılaştırmasını yapılmış ve bağlanmayı boyut düzeyinde ölçen YIYE-II ’nin en iyi psikometrik özelliklere sahip olduğu belirtilmiştir. YIYE-II’nin diğerlerinden daha yüksek ölçüm duyarlılığına sahip olması itibariyle araştırmacılara YIYE-II’nin kullanılmasını önermektedirler (Sümer, 2006). Çalışmamızda daha yüksek ölçüm duyarlılığına sahip olmasından ötürü YIYE-II kullanılmıştır. Ölçekte herhangi bir kesme puanı yoktur.

2.5. Araştırmanın Modeli

Yapılan nicel araştırmamızda kullandığımız model olan ilişkisel araştırma yöntemi, değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek ve muhtemel sonuçları tahmin için kullanılır. İki veya daha fazla değişken arasındaki ilişki düzeyi istatistiksel testler kullanılarak ölçülmeye çalışılır. İlişkinin düzeyini belirlemek için korelasyon testi kullanılır. Korelasyon iki veya daha fazla değişkenin (ayrı ayrı) birlikte tutarlı bir değişim gösterip göstermediğini ortaya koymaktadır. Korelasyon katsayısı -1 ile +1 arasında değerler alır. Korelasyonun büyüklüğü (0-1) iki değişken arasındaki ilişkinin güçlülüğünü gösterirken işareti (+,-) değişkenlerin aynı yönde (+) artıp azaldığını ya da zıt yönlerde (-) artış ve azalış gösterdiğini belirtir. İlişkisel araştırma yöntemi nicel verilerin kullanıldığı, çoğunlukla aralık ya da oran ölçeğinden elde edilmiş verilerin analize tabi tutulduğu bir yöntem olması sebebiyle veri toplamada kullanılacak olan ölçek, anket, test veya diğer araçların geçerlik ve güvenirliği uygun yöntemlerle incelenmelidir. İlişkisel araştırmada ilişkinin varlığı aranan iki değişkeni etkileyen üçüncü bir değişken mevcutsa bu değişkenin araştırma sonuçlarını etkilememesi için kontrol altına alınmalıdır.

2.6. Araştırma Verilerinin Analizi

Katılımcılardan ilk olarak sosyodemografik bilgi formunu doldurmaları istenmiştir ve arkasından Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal alt boyutu, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği uygulanmıştır.

Tüm veriler bilgisayarda SPSS (statistical package for social sciences) for Windows 22 programına kaydedilerek analiz edilmiştir. Verilerin analizinde ilk olarak hangi testlerin (parametrik/nonparametrik testler) uygulanacağına karar vermek için karşılanması gereken varsayımlar test edilmiştir. Dağılımın normalliğine karar vermek için Kolmogorov-Smirnov, Shapiro-Wilk testleri normal dağılımın diğer varsayımları olan basıklık ve çarpıklık değerleri ve histogram grafiğinden yararlanılmıştır. Basıklık ve çarpıklık değerleri $\pm 2,0$ arasında olmasında (George ve Mallery, 2010) değerlerin normal dağıldığı kabul edilmiştir. Bağımsız iki grup karşılaştırmasında t-testi (Independent sample t-testi) normal dağılım sergilenmediği durumlarda Man Whitney-U testi kullanılmıştır. İlişkisiz ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi (Anova) kullanılmış, farkın anlamlı çıktığı durumlarda Bonferroni çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Normal dağılım sergilenmediği durumlarda Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır. Çocuklukta duygusal travmalar ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye pearson korelasyon katsayısı ile bakılmıştır. Elde edilen değerlerin anlamlı olup olmadığının yorumlanmasında 0.05 anlamlılık düzeyi ölçüt olarak kullanılmıştır.

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

YİYE-II ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Duygusal İhmal alt boyutu ölçekleri yüksek güvenilirlik seviyesinde, Duygusal İstismar alt boyut ölçeği kabul edilebilir güvenilirlik seviyesindedir. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı; kaçınmacı bağlanma için 0,817, kaygılı bağlanma için 0,855, duygusal İstismar için 0,791, duygusal ihmal için 0,870 bulunmuştur. Örneklem grubu iç tutarlılığı yüksek cevaplar vermiştir.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular araştırmada kullanılan ‘‘ Çocukluk Dönemi Duygusal Travmaları Ölçeği’’ ile bağlanma stillerini araştırmak için Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YIYE-II) kullanılarak elde edilen verilere dayanmaktadır.
2. Araştırma Mersin'de ikamet eden üniversite öğrencilerinden random olarak seçilmiştir. Araştırma tüm evreni temsil etmemektedir.
3. Araştırma 2020 yılının Haziran-Eylül dönemi içerisinde yapılmıştır.

Çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliği sağlamak için öngörülen karıştırıcı faktörler dışında bulunan çeşitli varsayımlar aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

1. Araştırmaya katılan gönüllü kişilerin araştırmada kullanılan Sosyodemografik Bilgi Formunu, Çocukluk Dönemi Duygusal Travmaları Ölçeği ile bağlanma stillerini araştırmak için Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri'ndeki (YIYE-II) sorulara içtenlikle ve gerçeği yansıtan bir şekilde cevap verdiği varsayılmıştır.
2. Araştırmada kullanılan Sosyodemografik Bilgi Formunun katılımcılara ait demografik bilgileri yansıttığı, Çocukluk Çağı Duygusal Travma Ölçeği'nin duygusal travma düzeylerini ölçtüğü, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinin (YIYE-II) kişilerde hangi bağlanma türlerinin olduğunu ölçtüğü varsayılmıştır.
3. Uygulanan yöntem, oluşturulan örneklem grubu ve araştırmada kullanılan ölçekler araştırmanın amacını gerçekleştirebilecek özelliğe sahip olduğu kabul edilmiştir.

Etik Kurul Onayı

Çalışmanın etik onayı Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Etik Kurul Komitesi'nin 30.04.2020 tarih ve 23867972-000-E.2000000995 sayılı etik kurul ile alınmıştır.

3. BULGULAR

Bağlanma Stilleri Envanteri ve Duygusal Travma Ölçeği Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında kullanılan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE) ve duygusal travma ölçeğinin güvenilirliklerini test etmek için Cronbach Alfa içsel tutarlılık testine tabi tutulmuştur. Cronbach (1951)'ın geliştirmiş olduğu alfa katsayı yöntemi, anket maddelerinin iç tutarlılıklarının tahmini yöntemidir. Alfa katsayısı, ölçekte yer alan belirli maddelerin toplam varyanslarının genel varyansa oranı ile bulunan ağırlıklı standart değişimin ortalaması olarak tanımlanmaktadır.

Cronbach Alpha katsayısı 0 ile 1 arasında değerler ile ölçülür ve aşağıdaki değerlerde güvenilirlik sağlanmış olur.

.00 ≤ α <.40 ise ölçek güvenilir değildir.

.40 ≤ α <.60 ise ölçeğin güvenilirliği düşüktür

.60 ≤ α <.80 ise ölçek güvenilirliği kabul edilebilir seviyededir;

.80 ≤ α <1,00 ise ölçek güvenilirliği yüksektir.

Tablo 1.

Bağlanma Stilleri Envanteri ve Duygusal Travma Ölçeklerine İlişkin Güvenirlik Analizi

	Cronbach Alpha
Kaçınmacı Bağlanma	0,817
Kaygılı Bağlanma	0,855
Duygusal İstismar	0,791
Duygusal İhmal	0,870

Tablo.1 incelendiğinde Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı; kaçınmacı bağlanma için 0,817, kaygılı bağlanma için 0,855, duygusal İstismar için 0,791, duygusal ihmal için 0,870 bulunmuştur. Örneklem grubu iç tutarlılığı yüksek cevaplar vermiştir. Kaçınmacı bağlanma, kaygılı bağlanma ve duygusal ihmal ölçekleri yüksek güvenilirlik seviyesinde, duygusal istismar ölçeği kabul edilebilir güvenilirlik seviyesindedir.

Katılımcılara Ait Demografik Bilgilerin İncelenmesi

Tablo 2’de katılımcıların demografik bilgilerine göre yüzde ve frekans değerleri verilmiş ve yorumlanmıştır. Buna göre, katılımcıların cinsiyeti 44’ü (%44,9) kadın, 55’i (%55,1) erkektir. Katılımcıların anne ve baba medeni durumu incelendiğinde 188’i (%83,6) evli, 37’si (%14,6) ayrıdır. Katılımcıların anne eğitim düzeyi incelendiğinde okur-yazar 27’si (%12), okur-yazar olmayan 29’u (%12,9), ilkokul mezunu 85’i (%37,8), lise mezunu 54’ü (%24), üniversite mezunu 30’u (%13,3) olduğu görülmektedir.

Katılımcıların baba eğitim düzeyi incelendiğinde okur-yazar değil 36’ı (%16), ilkokul mezunu 86’sı (%38,2), lise mezunu 61’i (%27,2), üniversite mezunu 42’si (%38,2), olduğu görülmektedir. Katılımcıların okudukları bölüm incelendiğinde 79’u (%35,1) öğretmenlik, 35’i (%15,6) mühendislik, 9’u (%4) tıp, 17’si (%7,6) hemşirelik, 4’ü (%1,8) diyetisyenlik, 23’ü (%10,2) acil tıp teknisyenlik, 21’i (%9,3) işletme, 9’u (%4) polis meslek yüksek okulu, 13’ü (%5,8) sosyoloji, 6’sı (%2,7) güzel sanatlar, 9’u (%4) psikoloji bölümünden mezundur. Katılımcıların ailede kaçınıcı sıradaki çocuk oldukları 86’sı (%38,2) 1. Sırada, 71’i (%31,6) 2. Sırada, 22’si (%9,8), 46’sı (%20,4) diğler sırada doğan çocuklardır. Kaç kardeş oldukları 11’i (%4,9) 1 kardeş, 80’i (%35,6) iki kardeş, 55’i (%24,4) üç kardeş, 36’sı (%16) dört kardeş, 43’ü (%19,1) diğler kardeş sayılarıdır.

Çalışma kapsamında kişilere yöneltilen sosyo-demografik özelliklere ilişkin bulgular frekans analizi ile frekans ve yüzde olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 2.

*Örneklemin Cinsiyet, Anne-Baba Durumu, Anne-Baba Eğitim Düzeyi,
Anne Doğum Yaşı Demografik Analizi*

Değişkenler	Grup	N	%
Cinsiyet	Kadın	101	44,9
	Erkek	124	55,1
Anne Eğitim Düzeyi	Okur-yazar	27	12,0
	Okur-yazar değil	29	12,9
	İlkokul mezunu	85	37,8
	Lise mezunu	54	24,0
	Üniversite mezunu	30	13,3
	Okur-yazar değil	36	16,0
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul mezunu	86	38,2
	Lise mezunu	61	27,1
	Üniversite mezunu	42	18,7
	Okur-yazar değil	36	16,0
Doğumda Anne Yaşı	30 yaş altı	174	77,3
	30 yaş üstü	51	22,7

Araştırmaya katılan kişilerin %44,9'u (n:101) kadın, %55,1'i (n:124) erkektir.

Cinsiyet, Anne-Baba Durumu, Anne-Baba Eğitim Düzeyi, Anne Doğum Yaşı ilişkin bilgileri içeren bağımsız değişkenlerin sayı ve yüzde dağılımlarına Tablo.2 'de yer verilmiştir.

Tablo 2

Okuduğu Bölüm, Kaç kardeş, Ailede Kaçınıcı Çocuk gibi Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular (Devam)

Değişkenler	Grup	N	%	
Okuduğu Bölüm	Öğretmen	79	35,1	
	Mühendis	35	15,6	
	Tıp	9	4,0	
	Hemşirelik	17	7,6	
	Diyetisyenlik	4	1,8	
	Acil tıp teknisyenlik	23	10,2	
	İşletme	21	9,3	
	Polis meslek yüksek okulu	9	4,0	
	Sosyoloji	13	5,8	
	Güzel sanatlar fak	6	2,7	
	Psikoloji	9	4,0	
	Ailede Kaçınıcı Çocuk	Birinci	86	38,2
		İkinci	71	31,6
Üçüncü		22	9,8	
Diğer		46	20,4	
Sıfır		11	4,9	
Kaç Kardeş	Bir	80	35,6	
	İki	55	24,4	
	Üç	36	16,0	
	Diğer	43	19,1	

Tablo 2’de okuduğu bölüm, kaç kardeş, ailede kaçınıcı çocuk gibi demografik özelliklere ilişkin bilgileri içeren bağımsız değişkenlerin sayı ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 3.

Çocukluk Duygusal Travmaları -YİYE-II Ölçek Puanlarına İlişkin Özet İstatistikler

	Ortalama	Standart Sapma	Medyan	Minimum	Maksimum
Kaçınmacı Bağlanma	3,09	0,97	3,17	1,17	6,00
Kaygılı Bağlanma	3,48	1,08	3,44	1,00	6,50
Duygusal İstismar	7,29	3,04	6,00	5,00	20,00
Duygusal İhmal	10,62	4,12	10,00	5,00	22,00
ÇÇDTÖ Toplam Puanı	17,91	6,38	16	10	39

ÇÇDTÖ: Çocukluk Çağı Duygusal Travmalar Ölçeği

Kaçınmacı bağlanma sitilleri ölçek puanları ortalama olarak $3,09 \pm 0,97$ 'tir. Minimum puan ortalaması 1,17 iken maksimum puan ortalaması 6'dır. Kaygılı bağlanma sitilleri ölçek puanları ortalama olarak $3,48 \pm 1,08$ 'tir. Minimum puan ortalaması 1,00 iken maksimum puan ortalaması 6,50'dir. Duygusal istismar ölçek puanları ortalama olarak $7,29 \pm 3,04$ 'tür. Minimum puan ortalaması 5,00 iken maksimum puan ortalaması 20'dir. Duygusal ihmal ölçek puanları ortalama olarak $10,62 \pm 4,12$ 'dir. Minimum puan ortalaması 5,00 iken maksimum puan ortalaması 22'dir. Çocukluk çağı travmalar ölçeği toplam puanları ortalama olarak $17,91 \pm 6,38$ 'dir. Minimum puan ortalaması 10,00 iken maksimum puan ortalaması 39'dur.

Tablo 4.

Bağlanma Stilleri Ölçeği ve Duygusal Travma Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Ölçekler	Grup	N	$\bar{X} \pm Ss$ $\bar{X}_{sıra}$ (Med)	İstatistik test	p	Fark
Kaçınma Bağlanma	İlkokul Mezunu Değil ¹	36	3,30±0,95	F: 1,92	0,13	
	İlkokul Mezunu ²	86	3,13±0,89			
	Lise Mezunu ³	61	3,12±1,12			
	Üniversite Mezunu ⁴	42	2,80±0,86			
Kaygılı Bağlanma	İlkokul Mezunu Değil ¹	36	3,57±0,93	F: 3,17	0,03	1>4
	İlkokul Mezunu ²	86	3,70±0,96			
	Lise Mezunu ³	61	3,37±1,14			
	Üniversite Mezunu ⁴	42	3,12±1,24			
Duygusal İstismar	İlkokul Mezunu Değil ¹	36	121,87 (10,5)	X ² :1,67	0,64	
	İlkokul Mezunu ²	86	111,13 (10)			
	Lise Mezunu ³	61	116,10 (10)			
	Üniversite Mezunu ⁴	42	104,70 (9)			
Duygusal İhmal	İlkokul Mezunu Değil ¹	36	11,36±4,38	F: 1,06	0,37	
	İlkokul Mezunu ²	86	10,53±4,09			
	Lise Mezunu ³	61	10,89±4,17			
	Üniversite Mezunu ⁴	42	9,79±3,87			
ÇÇDTÖ Toplam	İlkokul Mezunu Değil ¹	36	19±6,82	F:1,32	0,269	
	İlkokul Mezunu ²	86	17,63±6,20			
	Lise Mezunu ³	61	18,62±6,72			
	Üniversite Mezunu ⁴	42	16,52±5,74			

* p<.05, ** p<.01, Ort: Ortamala, SS: Standart Sapma, ÇÇDTÖ: Çocukluk Çağı Duygusal Travmalar Ölçeği

Veriler normal dağılmadığı ve 2'den fazla grup olduğu için Anova Analizi ve Kruskal Wallis Analizi yapılmıştır. Her bir grupta ölçek puanlarının ortalaması alınarak tabloda gösterilmiştir.

Kaygılı bağlanma puanları baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. (* $p < .05$)

Farkın hangi eğitim düzeyleri arasında olduğunu anlamak için yapılan post hoc testlerinden Bonferroni testi sonuçlarına göre babası *ilkokul mezunu olmayanların, üniversite ve üzeri eğitim düzeyine* sahip kişilere göre *kaygılı bağlanma* düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha yüksektir.

Kaçıncı bağlanma, duygusal ihmal, duygusal istismar ve çocukluk çağı travmalar ölçeği duygusal travmalar alt boyut toplam puan baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. (* $p > .05$)

Tablo 5.

Bağlanma Stilleri ve Duygusal Travma Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Ölçekler	Grup	n	$\bar{X} \pm Ss$ $\bar{X}_{sıra}$ (Med)	İstatistik test	P
Kaçınmacı Bağlanma	Okur-Yazar	27	3,06+1,03	F: 0,63	0,64
	Okur-Yazar Değil	29	3,20+0,97		
	İlkokul Mezunu	85	3,13+0,89		
	Lise Mezunu	54	2,93+1,11		
	Üniversite ve Üzeri	30	3,21+0,87		
Kaygılı Bağlanma	Okur-Yazar	27	3,49+0,95	F: 2,35	0,06
	Okur-Yazar Değil	29	3,32+1,07		
	İlkokul Mezunu	85	3,73+0,99		
	Lise Mezunu	54	3,19+1,24		
	Üniversite ve Üzeri	30	3,45+1,01		
Duygusal İstismar	Okur-Yazar	27	112,72 (9)	X^2 :2,81	0,59
	Okur-Yazar Değil	29	114,98 (11)		
	İlkokul Mezunu	85	104,91 (10)		
	Lise Mezunu	54	118,61 (10)		
	Üniversite ve Üzeri	30	124,13 (10)		
Duygusal İhmal	Okur-Yazar	27	10,04+4,72	F: 1,12	0,35
	Okur-Yazar Değil	29	12,07+4,37		
	İlkokul Mezunu	85	10,46+4,10		
	Lise Mezunu	54	10,59+4,08		
	Üniversite ve Üzeri	30	10,27+3,33		
ÇÇTÖ Toplam	Okur-Yazar	27	17,33+7,55	F:0,91	0,459
	Okur-Yazar Değil	29	19,8+6,84		
	İlkokul Mezunu	85	17,20+5,93		
	Lise Mezunu	54	18,44+6,64		
	Üniversite ve Üzeri	30	17,90+5,30		

* p<.05, ** p<.01, Ort: Ortamala, SS: Standart Sapma, ÇÇDTÖ: Çocukluk Çağı Duygusal Travmalar Ölçeği

Kaçınmacı bağlanma, kaygılı bağlanma, duygusal istismar, duygusal ihmal ve çocukluk çağı travmalar ölçeği toplam puanları eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir. (* $p > .05$)

Tablo 6.

Bağlanma Stilleri ve Duygusal Travma Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Ölçek	Grup	N	$\bar{X} \pm Ss$	T	sd	P
Kaçınma	Kadın	101	3,20±1,08	1,43	223	0,16
	Erkek	124	3,01±0,87			
Kaygılı Bağlanma	Kadın	101	3,60±1,13	1,54	223	0,13
	Erkek	124	3,38±1,03			
Duygusal İstismar	Kadın	101	7,35±3,06	0,24	223	0,81
	Erkek	124	7,25±3,04			
Duygusal ihmal	Kadın	101	10,64±4,26	0,07	223	0,94
	Erkek	124	10,60±4,03			
Duygusal ihmal ve Duygusal İstismar			17,99±6,88	0,158	223	0,875
Toplam Puanı			17,85±5,97			

* $p < .05$, ** $p < .01$, Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, ÇÇDTÖ: Çocukluk Çağı Duygusal Travmalar Ölçeği

Veriler normal dağılım sergilediği için Independent sample t testi uygulanmıştır. (* $p > .05$)

Kaçınmacı bağlanma, kaygılı bağlanma, duygusal istismar, duygusal ihmal ve çocukluk çağı travmalar ölçeği toplam puanları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir. (* $p > .05$)

Tablo 7.

Bağlanma Stilleri ve Duygusal Travma Ölçeği Puanlarının Anne Doğum Yaşına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Ölçek	Grup	N	$\bar{X} \pm Ss$	T	sd	P
Kaçınma	30 Yaş Altı	174	3,08±0,95	-0,52	223	0,60
	30 Yaş Üzeri	51	3,16±1,03			
Kaygılı Bağlanma	30 Yaş Altı	174	3,53±1,11	1,21	223	0,23
	30 Yaş Üzeri	51	3,32±0,97			
Duygusal İstismar	30 Yaş Altı	174	7,30±3,05	0,05	223	0,96
	30 Yaş Üzeri	51	7,27±3,07			
Duygusal ihmal	30 Yaş Altı	174	10,57±4,08	-0,36	223	0,72
	30 Yaş Üzeri	51	10,80±4,31			
Duygusal ihmal ve Duygusal İstismar Toplam Puanı	30 Yaş Altı	174	17,86±6,38	-0,207	223	0,836
	30 Yaş Üzeri	51	18,07±6,43			

* $p < .05$, ** $p < .01$, Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, ÇÇDTÖ: Çocukluk Çağı Duygusal Travmalar Ölçeği

Veriler normal dağılım sergilediği için Independent sample t testi uygulanmıştır. Kaçınmacı bağlanma, kaygılı bağlanma, duygusal istismar, duygusal ihmal ve çocukluk çağı travmalar ölçeği toplam puanları anne doğum yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir. (* $p > .05$)

Tablo 8.

Bağlanma Stilleri ve Duygusal Travma Ölçeği Puanlarının kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Ölçek	Grup	N	$\bar{X}_{sıra}$	Medyan	X^2_{KW}	sd	P
Kaçınma	Sıfır	11	93,55	2,78	3,14	4	0,54
	Bir	80	113,84	3,28			
	İki	55	107,49	3,11			
	Üç	36	110,14	2,92			
	Diğer	43	125,85	3,39			
Kaygılı Bağlanma	Sıfır	11	84,14	2,94	5,87	4	0,21
	Bir	80	121,19	3,61			
	İki	55	104,26	3,44			
	Üç	36	124,24	3,69			
	Diğer	43	106,92	3,17			
Duygusal İstismar	Sıfır	11	129,41	6,00	9,29	4	0,05
	Bir	80	119,22	7,00			
	İki	55	92,12	5,00			
	Üç	36	111,38	6,00			
	Diğer	43	125,30	6,00			
Duygusal İhmal	Sıfır	11	111,55	10,00	2,16	4	0,71
	Bir	80	112,39	10,00			
	İki	55	104,48	9,00			
	Üç	36	124,39	10,00			
	Diğer	43	115,86	10,00			
Duygusal ihmal ve Duygusal İstismar Toplam Puanı	Sıfır	11	132,05	18,00	5,482	4	0,241
	Bir	80	115,55	17,00			
	İki	55	96,51	15,00			
	Üç	36	116,32	15,50			
	Diğer	43	121,70	16,00			

* $p < .05$, ** $p < .01$, Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, ÇÇDTÖ: Çocukluk Çağı Duygusal Travmalar Ölçeği X^2_{KW} : Kruskal Wallis değeri

Veriler normal dağılmadığı ve gruplar 2 'den fazla olduğu için Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

Kardeş sayısına göre çocukluk çağı duygusal travma düzeyleri toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. (* $p > .05$)

Ancak tek çocuk olanlarla, kardeş sayısı iki olanlar arasında duygusal istismar puanları açısından sınırda bir anlamlılık belirlenmiştir.

Tablo 9.

Bağlanma Stilleri ve Duygusal Travma Ölçeği Puanlarının Doğum Sırasına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Ölçekler	Grup	N	$\bar{X} \pm Ss$ $\bar{X}_{sıra}$ (Med)	İstatistik test	P
Kaçınma Bağlanma	İlk	86	3,11±1,02	F: 0,99	0,40
	İkinci	71	2,95±0,93		
	Üçüncü	22	3,16±0,66		
	Diğer	46	3,25±1,04		
Kaygılı Bağlanma	İlk	86	3,47±1,13	F: 1,04	0,38
	İkinci	71	3,53±1,15		
	Üçüncü	22	3,77±0,74		
	Diğer	46	3,29±0,99		
Duygusal İstismar	İlk	86	123,99 (7)	X ² 1,03	0,38
	İkinci	71	106,34 (6)		
	Üçüncü	22	95,95 (5)		
	Diğer	46	110,86 (6)		
Duygusal İhmal	İlk	86	10,69±4,02	F: 0,47	0,70
	İkinci	71	10,31±4,19		
	Üçüncü	22	11,50±4,27		
	Diğer	46	10,57±4,21		
Duygusal ihmal ve Duygusal İstismar Toplam Puanı	İlk	86	18,41±6,25	F: 0,5	0,683
	İkinci	71	17,23±6,32		
	Üçüncü	22	18,45±7,01		
	Diğer	46	17,80±6,54		

Ss: Standart sapma * $p < .05$, ** $p < .01$, Ort: Ortamala, SS: Standart Sapma, ÇÇDTÖ: Çocukluk Çağı Duygusal Travmalar Ölçeği

Veriler normal dağıldığı için Anova testi uygulanmıştır. Kaçınmacı bağlanma, kaygılı bağlanma, duygusal istismar, duygusal ihmal ve çocukluk çağı travmalar ölçeği toplam puanları doğun sırasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. (* $p > .05$)

Tablo 10.

Bağlanma Stilleri ve Duygusal Travma Ölçeği Puanlarının Tek Çocuk Olup Olmama Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Ölçekler	Grup	N	$\bar{X}_{sıra}$	Medyan	Z	P
Kaçınma	Kardeşi olmayan	11	93,55	2,78	-1,02	0,31
	Kardeşi olan	214	114,00	3,19		
Kaygılı Bağlanma	Kardeşi olmayan	11	84,14	2,94	-1,51	0,13
	Kardeşi olan	214	114,48	3,50		
Duygusal İstismar	Kardeşi olmayan	11	129,41	6,00	-0,89	0,37
	Kardeşi olan	214	112,16	6,00		
Duygusal İhmal	Kardeşi olmayan	11	111,55	10,00	-0,08	0,94
	Kardeşi olan	214	113,07	10,00		
Duygusal ihmal ve Duygusal İstismar Toplam Puanı	Kardeşi olmayan	11	132,05	18,00	-1,00	0,32
	Kardeşi olan	214	112,02	16,00		

* $p < .05$, ** $p < .01$, Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, ÇÇDTÖ: Çocukluk Çağı Duygusal Travmalar Ölçeği

Kaçınmacı bağlanma, kaygılı bağlanma, duygusal istismar, duygusal ihmal ve çocukluk çağı duygusal travmalar ölçeği toplam puanları kardeş olup olmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir. (* $p > .05$)

Ölçek Puanlarının İlişisine Yönelik Korelasyon Analizi

Araştırmada kullanılan, çocukluk çağı travma ölçeği boyutlarından duygusal istismar ve duygusal ihmal ile bağlanma stilleri toplam puanı ve alt boyut puanları arasındaki ilişkiye Pearson korelasyon katsayısı ile bakılmıştır.

Korelasyon analizi, değişkenlerin bağımlı veya bağımsız olarak dikkate alınmaksızın, aralarındaki ilişkinin derecesini ve yönünü belirlemek üzere kullanılan istatistiksel bir yöntemdir. Korelasyon katsayısı (r), -1 ile +1 arasında değişen değerler alır ve bu değerler, ilişkinin yönünü ve kuvvetini gösterir. Korelasyon katsayısının (-) değer alması, değişkenler arasındaki ilişkinin ters orantılı olduğunu, (+) değer alması ise, doğru orantılı olduğunu gösterirken katsayının değeri ± 1 'e yaklaştıkça ilişkinin kuvvetinin arttığı, 0'a yaklaştıkça da azaldığı görülmektedir (Durmuş vd., 2013).

Tablo 11.

Ölçek Puanları Arası Pearson Korelasyon Analizi

Ölçekler	Pearson		
	Korelasyon Katsayısı	Kaçınmacı Bağlanma	Kaygılı Bağlanma
Duygusal İstismar	R	0,115	0,194
	P	0,86	0,01
Duygusal İhmal	R	0,107	0,215
	P	0,108	0,01
Duygusal ihmal ve Duygusal İstismar	R	0,124	0,231
Toplam Puanı	P	0,06	0,01

* p<.05

Kaçınmacı bağlanma stilleri puanı ile duygusal istismar alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur. (* $p > .05$)

Kaygılı bağlanma stilleri puanı ile duygusal istismar alt boyut puanları arasında pozitif yönde, düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır. (* $p < .05$)

Kaçınmacı bağlanma stilleri puanı ile *duygusal ihmal* alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur. (* $p > .05$)

Kaygılı bağlanma stilleri puanı ile *duygusal ihmal* alt boyut puanları arasında pozitif yönde, düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır. (* $p < .05$)

Kaçınmacı bağlanma alt boyut puanı ile *çocukluk çağı duygusal travmalar ölçeği toplam puanı* arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur. (* $p > .05$)

Kaygılı bağlanma stilleri puanı ile *çocukluk çağı duygusal travmalar ölçeği toplam puanı* arasında pozitif yönde, düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır. (* $p < .05$)

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde çalışma ile ilgili tartışma, sonuç ve öneriler kısımlarına yer verilmektedir.

Katılımcıların çocukluk çağı duygusal travma yaşantılarını ölçebilmek için “Çocukluk Çağı Travma Ölçeği Duygusal İhmal ve Duygusal İstismar alt boyutları”, kişiler arası bağlanma stillerini ölçmek için “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği” ve Sosyodemografik özelliklerini belirlemek için araştırmacı tarafından hazırlanan “Sosyodemografik Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Katılımcıların bağlanma stilleri ile çocukluk çağı duygusal travma ilişkisi ve anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, doğum sırası, cinsiyet, anne doğum yaşı gibi sosyodemografik özelliklere göre çocukluk çağı duygusal travma algı düzeyinin ve bağlanma stillerinin farklılaşmasına ilişkin veri analizleri yapılmıştır.

Kaygılı bağlanma puanları çalışmamızdaki sosyodemografik değişkeni olan baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Literatürde araştırmalara bakıldığında edinilen bilgilerin araştırmamız sonuçlarını destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Bowlby (1969), annenin yanı sıra babanın rolünün de bağlanma sürecini etkileyen faktörlerden biri olduğunu vurgulamıştır. Özellikle baba figürüyle sağlıklı bağlanma ilişkileri geliştiremeyen çocukların doğumlarından itibaren güvenli bağ oluşumunu destekleyecek ilişkiler yaşayamadığı ve aile içinde duygusal ihmal ve duygusal istismara uğrama olasılığını yüksek olacağı belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarımızda baba eğitim düzeyinin ilköğretim altı olanlarla, üniversite düzeyinde olanlar arasında kaygılı bağlanma puanları açısından farklılık bulunması, babalarda eğitim düzeyinin çok düşük olduğu grupta, eğitim düzeyi en yüksek olan gruba göre kaygılı bağlanmanın daha yüksek olduğunu, baba eğitim düzeyinin yüksek ve çok düşük oluşunun bağlanma stilleri gelişiminde önemini vurgulamaktadır. Anne eğitim düzeyinde bu farklılığın gözlenmemesi, babalarda eğitim gibi sosyal statü düzeylerinin belirlenmesinde etkili olan özelliklerin, baba-çocuk ilişkisinde bağlanma stillerinde farklılık oluşturuyor olduğunu göstermektedir. Bu sonuç çocukların eğitim gibi daha yüksek ve saygın bir statüdeki babalarla, daha güvende hissettiklerini, gelecekleri ve ilişkileri konusunda daha az risk algısı oluşturdukları ve ilişkilerinde kaygıyı daha az yaşadıklarını düşündürmektedir. Araştırma bulgularımızda yer alan anne eğitim düzeyleri ile bağlanma stilleri puanları arasında farklılık belirlenmemiş olması da çocukların anne ile sosyal statü niteliklerini göz önünde

bulundurmada daha farklı bir bağlanma ilişkisi kurdukları, ancak babayı sosyal statü ve eğitim açısından değerlendirdikleri ve babanın eğitim düzeyinin üniversite düzeyinde olmasının, ilköğretim düzeyi altında eğitim düzeyine sahip olmasına göre daha güvenli ve kaygısız bağlanma ilişkileri geliştirmelerine neden olduğu sonucu çıkarılmıştır. Türk aile yapısında babanın aile içindeki güven verici, sosyal statüyü belirleyici konumu da bu sonuçta etkili olabileceği de düşünülmüştür. Özet olarak çocuklar anneyi değil ama babayı sosyal statü açısından daha yüksek gördüklerinde ilişkilerinde kendilerini daha güvende ve kaygısız olarak algılıyor görünmektedir. Elde edilen bulguların literatür bilgileriyle benzerlik gösterdiği bulgulanmıştır.

Anne eğitim düzeyiyle çocukluk çağı duygusal travma algı düzeylerine göre farklılık bulunamamış olmasına rağmen yapılan bir çalışmada annelerin öğrenim durumu artıkça fiziksel ve duygusal istismar/ihmal davranışlarında azalma olduğu belirtilmiştir (Bilgen&Karasu,2013).

Çalışma sonuçlarımızdan biri de anne doğum yaşına göre bağlanma stilleri ve duygusal travma algı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamış olmasıdır. Çalışmamızda anne doğum yaşları kategorize edilmiş ve 30 yaş altı ve 30 yaş üstü olarak alınmıştır. Bu iki grup arasında duygusal travma algı düzeyi ve kaygılı, kaçınan bağlanma düzeyi farklılıklarına bakılmıştır. Bu kategorileme 30 yaş üstü anne ile çocuk arasındaki yaş farklılığını yüksek oluşunun duygusal travma ve bağlanma stillerinde farklılık oluşturacağı hipotezi ile yapılmıştır. Ancak elde ettiğimiz veriler bu kategorileme ile anne doğum yaşı açısından duygusal travma algı düzeyi ve bağlanma stilleri arasında bir farklılık görülmediği şeklinde olmuştur. Bu bulgumuz literatürle de desteklenmiştir. Güler vd. (2002)'nin yaptığı araştırmaya göre annelerin eğitim durumlarının ve yaşının çocuklarına uyguladıkları duygusal ihmal ve duygusal istismarla ilişkisi bulunamamıştır. Anne doğum yaşının sabit değişken olarak alındığı korelasyon analizlerinde farklı sonuçların alınabileceği düşünülmekle birlikte, bizim çalışmamız bu kategorik farklılığın duygusal travma algısında ve kaygılı ve kaçınan bağlanma puanlarında bir farklılık oluşturmadığı şeklindedir.

Çalışmamızda cinsiyete göre kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri ve çocukluk çağı duygusal travma algı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamış olması ve cinsiyetin kaygı ve kaçınma seviyeleri üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığına dair literatür bilgilerinin (Uluyol, 2014) bu bulguyu desteklemesine rağmen aslında erkek ve kadınlarda bağlanma stilleri arasında anlamlı bir farklılık olmamakla birlikte duygusal travmanın hem erkek hem de kadınlarda

kaygılı bağlanma ile ilişkili olduğu ancak kadınlarda farklı olarak kaçınan bağlanmayla daha anlamlı bir ilişkisinin olduğunu göstermektedir. Bu çıkarımın geçerliliği konusunda, ileride yapılacak duygusal travma ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkide cinsiyetin aracı rolünün araştırıldığı çalışmalar faydalı olacaktır.

Kardeş sayısına göre çocukluk çağı duygusal travma düzeyleri toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak tek çocuk olanlarla, kardeş sayısı iki olanlar arasında duygusal istismar puanları açısından sınırda bir anlamlılık belirlenmiştir. Bu bulgu düşündürücüdür. Çünkü tek çocuk olanlarda duygusal istismarın daha az görülebileceği düşünülmektedir. Literatürde kalabalık ailelerde yaşamının çocuk istismarı konusunda bir risk etmeni olduğuna dair veriler mevcuttur (Şimşek vd., 2004). Yapılan bir araştırmaya göre başta ekonomik durum olmak üzere çocuk sayısının fazla olması annelerin %93'ünün çocuklarını duygusal istismara ve duygusal ihmale maruz bıraktıklarını göstermiştir (Güler vd.,2002).

Bazı kültürlerle iç içe geçen ihmal ve istismar olgularının içinde, eş kaybı yaşayan, sosyal desteği zayıf olan, ekonomik gücün az olduğu, çok çocuklu ailelerde çocukların; kendinden küçük kardeşlerine bakmak zorunda kalmasıyla duygusal istismar riski artmaktadır (Glaser,2002).

Kalabalık ailedeki çocuklarda çocuk sayısının artmasıyla bölünen ilgi ve sevginin aile içinde duygusal ihmal ve istismar yaşanmasına neden olabileceği düşünülmektedir. Bizim çalışmamızda görülen bu farklılığın tek çocuk olanlarda aile bireylerinin tek çocuğa duygusal yatırımlarının yüksek olacağı ve bunun çocuğa aşırı yapılan duygu dışavurumunun erişkin yaşamda da duygusal beklentiyi artıracığı ve çocukluk döneminde duygu dışavurumundaki iniş çıkışlara daha duyarlı ve alıngan olacağı, bu iniş çıkışları daha fazla duygusal istismar olarak algılayabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Çalışmamızda bulunan sınırlı anlamlılık kardeş sayısının artması ile çocuğun duygu dışavurumundaki iniş çıkışlara daha az alınganlık gösterip bunları duygusal istismar olarak algılamasının daha az olasılıkta olacağı şeklinde düşünülebilir. Ayrıca kardeş sayısına göre *bağlanma stilleri* arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu bulguda tek çocuk olmakla, kardeş sahibi olma arasında bağlanma stilleri açısından farklılık oluşturacağı hipotezimizi desteklememiştir. Beklenen sonuç olan kardeş sayısı arttıkça ve/veya tek çocuk olmakla kardeş sahibi olma arasında (kardeş ilişkisi ile yalnızlık duygusunun azalacağı ve güven duygusunun artacağı) çocuğun ebeveynlerle birlikte kardeş veya kardeşlerinin bulunmasının güvenli

bağlanmayı artıracığı ve ilişkilerde kaçınma ve kaygılı bağlanmayı azaltacağı düşüncesi doğrulanmamıştır.

Literatürde çocuğun doğum sırasının ve ilk-son çocuk olmanın çocukluk çağı duygusal travmalar ve bağlanma stilleri arasında farklılık oluşturup oluşturmadığına dair bir veriye rastlanılamamıştır. Bizim çalışmamız doğum sırasının ve ilk-son çocuk olmanın bağlanma stillerinde ve duygusal travma düzeylerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı yönündedir. Bu sonuçlarımız da beklenen sonuçlar değildir. Çünkü ilk-son çocuk olmanın ve/veya cinsiyet farklılıklarının kıskançlık ve çekişmelere neden olabileceği, ebeveynlerle ve sosyal ilişkilerde kişilerle kuracakları bağlanma stilleri üzerinde etkili olabileceği, duygusal istismar ve ihmal algısını artıracığı düşünülebilir.

Araştırmamızın önemli bulgularından biri de kaygılı bağlanma stilleri puanı ile duygusal istismar ve duygusal ihmal alt boyut puanları arasında pozitif yönde, düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuş olmasıdır. Bu bulgu ilgili literatür bilgisi ile de desteklenmektedir. Smith vd. (2012) tarafından duygusal ve cinsel istismara maruz kalan bireylerde, güvensiz bağlanmanın görüldüğü, kaygı ve kaçınma düzeyinin yüksek olduğu belirtilmiştir

Ancak bizim çalışmamızda duygusal istismar ve ihmal algı düzeylerinin kaygılı bağlanma ile ilişkisi belirlenmiş olmakla birlikte kaçınan bağlanma ile ilişki belirlenmemiştir. Bu mevcut literatür bilgisi ile çelişmekle birlikte, Smith vd. yapmış olduğu çalışmanın kadın cinsiyet ile yapılmış olması, duygusal ihmal ve istismarın kadınlarda kaçınan bağlanma ile ilişkisinin, erkeklere göre daha anlamlı olabileceğini düşündürmektedir. Bunun beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Çünkü toplum içinde kadınların ilişkilerde duygusal kırılganlıklarının ve özellikle Türk toplum yapısında ilişkilerdeki olumsuzluklar yaşamaları durumlarında kayıplarının daha yüksek olacağı ve daha fazla zarar görecekları algısı, kadınların çocukluk döneminde yaşadıkları duygusal travmalara bağlı olarak ilişkilerinde daha kaygılı ve kaçınan olabileceğini düşündürmektedir. Bu nedenle bulgularımız, erkeklerde özellikle erken erişkinlikte toplumdaki cinsiyet kimliğine ve algısına paralel olarak ilişkilerde kaçınan bağlanmayı kadınlara göre daha az yaşıyor olması ve bunun çocukluk dönemi duygusal travmalarla ilişkisinin belirlenmemiş olması şeklinde açıklanabilir.

Kaygılı bağlanma stilleri puanı ile duygusal istismar ve duygusal ihmal alt boyut puanları arasında pozitif yönde, düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiyi destekleyen başka literatür bulguları da bulunmaktadır. Çocukluk çağı duygusal istismar ve duygusal ihmalinin etkilerini araştıran bir çalışmada, ilişkilerde duygusal travmaya

sahip olan çiftlerin eşlerine kaygılı bağlanmış olma olasılığının 2 kat daha fazla olduğu bulunmuştur (Miller, 1984). Türk toplumunda yapılmış olan başka bir araştırmada da çocukluk çağı travma düzeylerinin artmasının, ilişkilerde güvenli bağlanmayı azalttığı, güvensiz bağlanmayı artırdığı belirtilmektedir (Özsoy,2016). Yine bizim bulgularımızı destekleyen bir başka araştırmada Erişkinlikte Bağlanma Biçimleri Ölçeği puanları ile Çocukluk Çağı Duygusal Travma toplam puanları arasındaki ilişki incelendiğinde çocukluk çağı duygusal travmaları toplam puanları ile kaçınan bağlanma ve kaygılı bağlanma arasında ilişki gözlenmiştir. Kaçınan bağlanma ile duygusal ihmal arasında korelasyon tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalarda kaygılı bağlanma ile duygusal ihmal ve duygusal istismar arasında ilişki bulunmuştur (Parlar,2019). Aynı çalışmada çocuğun duygusal istismarının olası sonuçlarından birinin çocuğun ebeveyni ile güvenli bağlanma eksikliği olduğu söylenmiştir (Parlar, 2019).

Yetişkinler çocukluk döneminde fiziksel/duygusal ihmale uğrarlarsa, yaşadıkları duygusal ilişkilerinde kayıtsız/kaçınan bağlanma geliştirmektedirler (Yumbul vd.,2010). Alanda bağlanma stilleriyle ilgili araştırmalara bakıldığında, güvenli bağlanmanın en sağlıklı bağlanma şekli olduğu görülmektedir. Bu yüzden ideal bağlanma, güvenli bağlanma olarak kabul edilmektedir (Fletcher, 2002).

Çocuklukta sürekli ailesi tarafından duygusal istismarı deneyimleyen çocukların, bu korkuyu önyargı oluşturarak duygusal ilişki kurduğu kişilerde güvensiz bağlanma olarak gösterebilmektedir (Muller vd., 2012). Bu bireyler ailelerinden yeterli duygusal güvenceyi alamadığı için kimseye güvenmemeyi seçerek bağlanmayı reddedip kendilerini bu şekilde koruyabilecekleri belirtilmektedir (Smith vd., 2012).

Miller (1981, 1984) Bağlanmada sıkıntı yaşayan anne ve baba olmuş bireylerin aslında çocuklukta kendilerinin de ihmal edilmiş bireyler olduğunu ve bu ebeveyn türünün aynı kendi gibi çocuklar yetiştirerek bakım alma ve bakım verme dengesini bozacaklarını söylemiştir. Çocukken anne babanın ilgisini daha çok çekmek için ailesiyle ilgilenmesi gerektiğini düşünen çocuk; ilerde partneri için kendini feda etme veya partnerine aşırı bakım vermeye çalışabilir denilmiş ve bunun güvensiz-kaygılı-kaçınan bağlanmanın temeli olduğu belirtilmiştir. (Miller, 1981, 1984). Çalışmamıza katılan bireyler evli değildir. Ancak sosyal ve duygusal yakınlık içeren ilişkiler yaşamaktadırlar. Bu nedenle kaygılı bağlanmanın duygusal ihmal ve istismarla ilişkisi bu bulguları desteklemektedir.

Yine araştırma sonuçlarımızı destekleyen Wells ve arkadaşlarının 200 katılımcı ile gerçekleştirdiği bir araştırmada, çocukken duygusal ihmale uğramış yetişkinlerin

ilişkilerinde partnerine güvensiz bağlanma yaşayabileceği ve ilişkilerinde kendini feda ederek partnerlerine bakım verme eğilimi içinde oldukları gözlemlenmiştir. Ayrıca eğitim düzeyleri ile algılanan duygusal istismar düzeyleri arasında da anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur (Wells, 2010). Bizim çalışmada duygusal travma ile kaygılı bağlanma arasındaki ilişki bu araştırma bulguları ile kısmen desteklenmekle birlikte eğitim düzeylerinin duygusal istismar düzeylerinde farklılık oluşturması sonucu bizim çalışmamızla karşılaştırılamamıştır. Çünkü çalışmamız aynı düzey eğitim seviyesine sahip katılımcılarla yapılmıştır. İleride yapılacak çalışmaların farklı eğitim düzeylerine sahip gruplarda benzer çalışmaların yapılması bu konunun test edilmesi ve güvenilir sonuçlara ulaşılmasına olanak sağlayacaktır.

Sonuç olarak bu çalışmada; çocukluk döneminde yaşanan duygusal ihmal ve istismar travma türlerinin erken erişkinlik döneminde kaygılı bağlanma ile ilişkili olduğu, baba eğitimi ilkököl altı düzeyinde olanlarda, üniversite düzeyinde olanlara göre duygusal istismar algısının anlamlı olarak yüksek olduğu, tek çocuk olmanın duygusal istismar algısında sınırlı bir yüksekliğe neden olduğu belirlenmiştir. Anne eğitim düzeyi, doğum sırası, cinsiyet, anne doğum yaşının erken erişkinlikte olan üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı duygusal travma algısında ve bağlanma stillerinde farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir.

Öneriler

Yapılan çalışmalar incelendiğinde çocukluk çağı duygusal travmaları ve bağlanmayla ilgili bazı sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkiyi gösteren çalışmalara nadir rastlanıldığı için geniş toplum tabanlı çalışmalarla, aile yapısına dair başka sosyodemografik özellikler arasındaki farklılıkların incelenebilmesi için ihtiyaç duyulan sosyodemografik değişken ve bilgileri kapsayan veri formlarının geliştirilip uygulandığı çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Çocukların bağlanma stillerini sadece çocukluk duygusal travmalarının etkilemediği başka etkileyen değişkenlerin olduğu gözlemlendiğinden ileride yapılacak çalışmalarda diğer istismar türleriyle aile yapısına dair başka sosyodemografik özelliklerin bağlanma stilleri ile ilişkisine bakılması önerilmektedir.

Çocukların empati yetenekleri geliştirilerek, duygusal zekaya katkıda bulunulabileceği, kişilerarası ilişkileri etkili kurabilmeleri ve sağlıklı şekilde bu ilişkileri sürdürebilmelerinin sağlanabileceği, sosyal becerileri geliştirilerek çocukluk çağındaki duygusal travmalardan kaynaklanan güvensiz-kaygılı bağlanma olasılıklarının en aza

indirgenebileceği düşünüldüğünden, duygularını tanınması için küçük yaşlardan itibaren psiko eğitimler verilmesi önerilmektedir.

Çalışmamızda genel olarak ihmal ve istismar davranışları aile eğitim durumu ve kardeş sayısı kaynaklı olarak görüldüğünden ailelere, çocukları bu davranışlardan korumak için verilecek eğitimler çok önemlidir. Özellikle Türk kültüründe gelenek ve görenek adı altında duygusal ihmale verilebilecek örneklerden olan ailelerinin kendi çocuklarına aile büyükleri yanında sevgi gösterememeleri, duygusal ihmalin çok net bir örneğidir. Bu şekilde olan davranış kalıplarının, nesilden nesile aktarımı kolay gerçekleştiğinden, çocuğun bakım vereniyile arasındaki bağa etki etmesi araştırmalarda da desteklendiği gibi kaçınılmazdır. Bu yüzden rehberlik ve araştırma merkezlerinin destekleyici ve önleyici rehberlik kapsamında aileleri bilinçlendirerek farkındalık oluşturmaları ve öğretmenlerin ev ziyaretlerini sıklaştırarak aile içi iletişim eğitimleri vermesi önerilebilir. Dayanışma halinde alanında uzman kişilerle beraber yapılan çalışmalarla ihmale uğramış çocuklar daha erken yaşta tespit edilmesi, tespit edilen çocuklara gerekli psikolojik destek verilerek gerektiğinde bireysel terapiye yönlendirilmesi ve çocukların daha fazla travmaya maruz kalmadan önlem alınması tavsiye edilmektedir.

Yapılan araştırmalarda alanda duygusal ihmal ile duygusal istismarı konu alan çalışmalara diğer travma türlerine nazaran daha az rastlandığı görülmektedir. Çocukluk çağı duygusal travmaların araştırılmalarına daha fazla konu edilmesi önerilmektedir. Bu konu üzerinde yapılacak çalışmalar geleceğimiz olan çocuklarımızın daha mutlu yaşam sürmeleri, daha verimli ve geliştirici ilişkiler kurmalarına zemin hazırlayacak güvenli bağlanma stili geliştirmelerine etki eden olumlu ve olumsuz faktörleri ortaya çıkaracak ve ruhsal olarak daha sağlıklı bireyler yetiştirmemize katkı sağlayacaktır.

Çalışmanın belirli sınırlılıkları, sayıtları ve varsayımları detaylı şekilde ifade edilmiş olmakla beraber çalışma gruplarımızın sayı azlığı ve üniversite öğrencilerinden oluşması, katılımcıların çocukluk çağındaki bu çatışmaları daha bilinçli değerlendiriyor olabileceğini ve çocukluk dönemi bu ilişkilerde yaşadıkları sorunları duygusal bir travma olarak değerlendirmemiş olabileceklerini düşündürmüştür. Çalışmamız farklı eğitim düzeyinde grupların bulunduğu bir kohortta yapılmış olsaydı farklı sonuçlara ulaşabilirdik. Sonraki çalışmalarda farklı eğitim düzeyi olan geniş gruplarda benzer çalışmaların yapılması önerilmesiyle beraber eğitim grupları arasındaki duygusal ihmal ve istismar ile bağlanma stilleri arasındaki farklılıklara bakılmasının daha güvenilir sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E.,& Wall S. (1978). Pattern Of Attachment: A Psychological Study Of The Strange Situation. Psychology Press.[https://doi.org/10.1002/10970355\(198021\)1](https://doi.org/10.1002/10970355(198021)1)
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments Beyond İnfancy. American Psychologist, 44, 709-716. <http://dx.doi.org/10.1037/0003-066X.44.4.709>
- Alkın, T. (2018). Unutulamaz korkuların nörobiyolojisi. Psikeart Dergisi, Nörobilim, 60, 50-51.
- Akın, A., Uysal, R., &Çitemel, N. (2013). Sosyal güvende hissetme ve memnuniyet ölçeğinin Türkçe 'ye uyarlanması. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(1), 34-40. <http://dx.doi.org/10.17860/efd.78704>
- American Psychiatric Association (2013). Diagnostic and statistical manuel of mental disorders (5th Ed.). American Psychiatric Press <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
- Aral N.,& Gürsoy F. (2001). Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı, Milli Eğitim Dergisi, 151(5), 1-3
- Bahar, G.,& Savaş, H.A., Bahar, A. (2009). Çocuk İstismarı ve İhmali Bir Gözden Geçirme. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 4(12).
- Bartholomew, K., & Horowitz, L.M. (1990). Attachment styles among adults: A test of a fourcategory model. Journal of Personality and Social Psychology, 61, 226-244. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.61.2.226>
- Baer, J.C., & Martinez, C.D. (2006). Child maltreatment and insecure attachment: a meta - analysis," Journal of Reproductive and Infant Psychology, vol. 24, no. 3, pp. 187-197. <https://doi.org/10.1080/02646830600821231>
- Bektaş M.,& Öztürk C. (2007). İzmir'de bir ilköğretim okulunda aile içi şiddet araştırması. Ege Pediatri Bülteni, 14(3),165-169.
- Bernet, W. (2000). Child maltreatment. In: Sadock B, Sadock V, Comprehensive textbook of psychiatry (7th ed) Lippincott Williams and Wilkins, Philapdelphia, 2878-2889.
- Bernstein, D.P., Fink, L., Handelsman, L.,& Foote J. (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect Psychiatry, 151(8),1132-6. <https://doi.org/10.1176/ajp.151.8.1132>

- Bilge, Y.D., Taşar, M.A., Kılınçoğlu B., Özmen, S.,& Tıraş, Ü. (2013). Alt sosyoekonomik düzeye sahip anne-babaların çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki bilgi düzeyleri, deneyimleri ve kullandıkları disiplin yöntemleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*,14,27-35.
- Bilgen, F.G., & Karasu, F. (2013) Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/davranışları.
- Bilginer, Ç., Hesapçioğlu T., S.,& Kandil, S. (2013). Çocukluk çağı cinsel istismarı: mağdur ve sanık açısından çok yönlü bakış. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 26(1), 55-64
<https://doi.org/10.5350/DAJPN2013260106>
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss*, Basic Books, New York.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and Loss: Separation: Anxiety and Anger* (Vol. 2) 25-225.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss*, Vol. 3: *Loss, sadness and depression*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and Loss: Retrospect and Prospect*, *American Journal of Orthopsychiatry*,52(4), 664. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x>
- Bowlby, J. (1988). *Attachment, Communication and the Therapeutic Process*, *A Secure Base: Parent-Child Attachment and Healthy Human Development* 137-157.
- Braveman, P., & Barclay, C. (2009). Health disparities beginning in childhood: a life-course perspective. *Pediatrics*, 124(Supplement 3),163- S175.
<https://doi.org/10.1542/peds.2009-1100D>
- Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). Self report of measurement of adult attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships*, 46-76 New York: Guilford
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Dev Psychol*, 28(5) 759-75. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.28.5.759>
- Bretherton, I.,& Munholland K. (1999). Internal working models in attachment relationships. A construct revisited. In: Cassidy J, Shaver P (eds), *Handbook of attachment: theory, research and clinical applications* (1st ed) Guilford Press, New York, 89-114.
- Budak, S., (2000). *Psikoloji Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları

- Burman, S. Allen-Meares, P. (1994). Neglected Victims of Murder: Children's Witness to Parental Homicide. *Social Work*, 39(1), 28-34. <https://doi.org/10.1093/sw/39.1.28>
- Buss, K.E., Warren, J.M.,& Horton, E. (2015). "Trauma and treatment in early childhood: A review of the historical and emerging literature for counselors," *The Professional Counselor*, vol. 5(2), 225-237.
- Butchart, A.,& Harvey, A.P. (2006). Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence /World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect WHO Library Cataloguing-in-Publication Data
- Campos, J.J., Barret, K., Lamb, M.E., Goldsmith, H.H.,& Stenberg, C. (1983). Socioemotional development. In P.H. Mussen (Ed.), *Handbook of Child Psychology: Infancy and developmental psychobiology*, 783-915. New York: Wiley
- Campbell, A. M., & Hibbard, R. (2014). More than words: the emotional maltreatment of children. *Pediatric Clinics of North America*, 61(5), 959-970.
- Cicchetti, D. (2013). Annual research review: Resilient functioning in maltreated children-past, present and future perspectives. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 54 (4), 402-422. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2012.02608.x>
- Claussen, A., & Crittenden, P. (1991). Physical and psychological maltreatment: Relationships among types of maltreatment. *Child Abuse & Neglect*, 15(2), 5-18. [https://doi.org/10.1016/0145-2134\(91\)90085-R](https://doi.org/10.1016/0145-2134(91)90085-R)
- Cohen, L., Manion, L.,& Morrison, K. (2013). *Research methods in education*. London: Routledge.
- Cohen, J. R., Menon, S. V., Shorey, R. C., Le, V. D., & Temple, J. R. (2017). The distal consequences of physical and emotional neglect in emerging adults: A person-centered, multi-wave, longitudinal study. *Child Abuse & Neglect*, 63, 151-161.
- Cüceloğlu, D. (1999). *İçimizdeki çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çelik, F.& Hocaoğlu, Ç. (2018). Çocukluk çağı travmaları: Bir gözden geçirme. *Sakarya Tıp Dergisi*, 8(4), 695-711
- Çolak, B. (2010). DSM'ler boyunca travma kavramının seyri, *Kriz Dergisi*, 18(3), 19-26.
- Dinleyici, M., & Şahin, F. (2016). Duygusal ihmal, istismar ve çocuk hekiminin rolü. *Osmangazi Journal Of Medicine* 38. <https://doi.org/10.20515/otd.20235>

- Dokgöz, H. (2009). Çocukta cinsel istismar olgularına yaklaşımda adli tıp uygulamaları: Eksiklikler, yetersizlikler, uygulama sorunları ve Mersin uygulamaları. Çocuk ve Şiddet Çalıştayı, İstanbul: İstanbul Tabip Odası Çocuk Hakları Komisyonu.
- Doyle, C. (1997). Emotional abuse of children, issues for intervention. *Child Abuse Review*, 6, 330 – 42.
- Efe, S. Y.,& Ayaz, S. (2010). Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11 (1), 23-29.
- Egeland, B.,& Sroufe, L.A. , (1981). “Attachment and early maltreatment,” *Child Development*, vol. 52(1), 44-52 <https://doi.org/10.12691/ajap-4-2-1>
- Egeland, B., Sroufe, L. A., & Erickson, M. (1983). The developmental consequence of different patterns of maltreatment. *Child Abuse & Neglect*, 7(4), 459-469. [https://doi.org/0.1016/0145-2134\(83\)90053-4](https://doi.org/0.1016/0145-2134(83)90053-4)
- Erdoğan, S. (2007). Evlilik uyumu ile psikiyatrik rahatsızlıklar, bağlanma stilleri ve mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi [Uzmanlık Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Evans, C. B. & Burton, D. L. (2013). Fi, Types of child maltreatment and subsequent delinquency: Physical neglect as the most significant predictor. *Journal of Child Adolescent Trauma*, 6(4), 231-245. <https://doi.org/10.1080/19361521.2013.837567>
- Faleiros, J.M., Ada, S., & Bazon, M.R. (2009). Violence against children in the city of Ribeirão Preto, São Paulo State, Brazil: child abuse prevalence estimated from school system data. *Cad Saude Publica*, 25(2), 337-48. <https://doi.org/10.1590/S0102-311X2009000200012>
- Finzi, R., Ram, A.,& Har-Even (2001). Attachment styles and aggression in physically abused and neglected children,” *Journal of Youth and Adolescence*, 30(6), 769-786 <https://doi.org/10.1023/A:1012237813771>
- Flores, R. E. U., & Machuca, I. G. N. (2011). Estudio descriptivo de la prevalencia y tipos de maltrato en adolescentes con psicopatología. *Salud Mental*, 34 (3), 219-22545
- Fraley, R.C.,& Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4, 132-154 <https://doi.org/10.1037/1089-2680.4.2.132>

- Fraley, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 350-365. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.78.2.350>
- Freud, S. (1999). *Psikanalize Giriş Dersleri*. s(4) (S. Budak çev.). Ankara Öteki Yayınları (Orijinal çalışma basım tarihi 1917)
- Geçtan, E. (1997). *Psikodinamik psikiyatri ve normal dışı davranışlar*. İstanbul: Remzi Kitapevi Yayınları, 13. Baskı.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update Boston: Pearson
- Gilbert, R., Widom, C.S., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., & Janson, S. (2009). Child maltreatment Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries, 373, 68–81. [http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736\(08\)61706-7](http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736(08)61706-7)
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child Abuse & Neglect*, 26(6), 697- 714. [http://dx.doi.org/10.1016/s0145-2134\(02\)00342-3](http://dx.doi.org/10.1016/s0145-2134(02)00342-3)
- Gottman, J.M. (1983). Hoş children become friends. *Monographs of the society for research in child development*, 48 (3), 201.
- Gölge, Z. B., & Hamzaoğlu, N. (2012). Türk B. Sağlık çalışanlarının çocuk istismarı ve ihmali konusundaki farkındalık düzeylerinin ölçülmesi. *Adli Tıp Dergisi*, 26(2).
- Güler N., Uzun S., Boztaş Z., & Aydoğan S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24 (3), 128-134.
- Hamarta, E. (2004). Üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerindeki bazı değişkenlerin (benlik saygısı, depresyon ve saplantılı düşünme) bağlanma stilleri açısından incelenmesi [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi].
- Harlow, H. F. (1958). The nature of love. *American Psychologist*, 13(12), 673. <https://doi.org/10.1037/h0047884>
- Hartmann, H. (2004). *Ben Psikolojisi ve Uyum Sorunu*. B. Büyükkal (çev.), İstanbul: Metis Yayınları. (Orijinal baskı tarihi 1958).
- Hazan, C., & Shaver, P.R. (1987) “Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.52.3.511>

- Hazan, C., Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5(2), 1-22.
https://doi.org/10.1207/s15327965pli0501_1
- Howe, D., Brandon, M., Hinings, D., & Schofield, G., (1999). Attachment theory, child maltreatment and family support: A practice and assessment model. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum and Associates Press.
- Howe, D. (2005). Child abuse and neglect: Attachment, development and intervention. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Kendirci P.,& Şaylık, F., Yılmaz, G., Uslu, R. (2008). Bir çocuk ihmali vakası. *Türkiye Klinikleri J Pediatr*, 17(3), 198-202.
- Klein, M. (1986), *The Selected Melanie Klein*, Penguin, London.
- Korkmazlar O., Ü., Engin, P., & Büyükyazıcı, Z. (2010). Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Raporu.
- Köroğlu E.,& Güleç C., *Psikiyatri Temel Kitabı*. Cilt.2, Ankara: Hekimler Yayın Birliği 823-833.
- Kulaksızoğlu, A. (2004). *Ergenlik Psikolojisi İstanbul: Remzi Kitabevi*, 6. Basım.
- Küçük, S. (2016) “Analyses of Child Sex Abuse Cases in Turkey: A Provincial Case”, *Journal of Child Sexual Abuse*, 25(3), 262-275,
<https://doi.org/10.1080/10538712.2016.1153557>
- Kürklü, A., (2011). Öğretmenlerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Farkındalık Düzeyleri. [Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü].
- Legano, L., McHugh, M.T., & Palusci, V.J. (2009). Child abuse and neglect. *Current Problems in Pediatric and Adolescent Health Care*, 31,26.
<https://doi.org/10.1016/j.cppeds.2008.11.001>
- Main, M.,&Solomon, J. (1986). Discovery of an insecure–disorganized/disoriented attachment pattern. In *Affective development in infancy*, 95-124. West-port, CT: Ablex.
- Main, M.,& Solomon, J. (1990). Procedures for identifying infants as disorganized/disoriented during the ainsworth strange situation. In T. B. Brazelton ve M. Yogman (Ed.), *Attachment in the preschool years: Theory, research, and intervention*, 121–160. Chicago: University of Chicago Press.
- McWilliams, N. (2016). *Psikanalitik Tanı*, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- Miller, A. (1981). *The drama of the gifted child*. New York: Basic Books.

- Miller, A. (1984). *Thou shalt not be aware: Society's betrayal of the child*. (H. Hannum ve H. Hannum, Çev.). New York: Farrar-Straus.
- Mikulincer, M., & Florian, V. (2000). Exploring individual differences in reactions to mortality salience: Does attachment style regulate terror management mechanisms? *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 260–273. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.79.2.260>
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. New York Guilford.
- Muller, R.T., Thornback, K., & Bedi, R. (2012). Attachment as a Mediator between Childhood Maltreatment and Adult Symptomatology. *J. Fam. Vol 27*, 243-255. <https://doi.org/10.1007/s10896-012-9417-5>
- Mulryan, K., Cathers, P., & Fagin, A. (2000). Protecting the child, *Nursing*, 30, 39- 43. <https://doi.org/10.1097/00152193-200030070-00021>
- Murry S.K., Baker AW., & Lewin L. Screening (2000). Families with Young Children for Child Maltreatment Potential. *Pediatric Nursing*, 26(1), 47-54. <https://doi.org/10.1016/j.pedhc.2013.02.002>
- Ovayolu, N., Uçan, Ö., Serindağ, S. (2007). Çocuklarda Cinsel İstismar ve Etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4), 13-22.
- Önal S.Ç., Celbiş. O, Özdemir B., & Özdemir M.Y. (2013). Çocuk istismarı. *Türk Nöroşirurji Dergisi*, 23:124- 127.
- Örsel, S., Karadağ, H., Karaoğlan Kahiloğulları, A., & Akgün Aktaş, E. (2011). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12, 130-136.
- Özcan, K. (2009) Yetişkin bireylerin algılanan duygusal istismar düzeyleri. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun Ondokuzmayıs Üniversitesi]. <https://doi.org/20.500.12712/29610>
- Özsoy, D. (2016). Depresyonda Çocukluk Çağı Travması, Bağlanma Biçimi ve Empati Düzeyi [Tıpta Uzmanlık Tezi, Kayseri Üniversitesi]
- Paaviloinen E., Astedt-Kurki P., Paunonen-Ilmomen M., & Laippolo P. (2001) Risk factors of child maltreatment within the family: towards a knowledgeable base of family nursing. *Int Nurs Study*, 38(3),297-303. [https://doi.org/10.1016/S0020-7489\(00\)00074-2](https://doi.org/10.1016/S0020-7489(00)00074-2)

- Parlar, Ö. (2019). Borderline Kişilik Bozukluğu Tanısı Alan Hastalarda Dürtüsellik ve Disosiyatif Semptomların Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantıları ve Bağlanma Biçimleri ile İlişkisinin Araştırılması [Tıpta Uzmanlık tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi]. <https://doi.org/10.5505/phd.2012.20591>
- Polat, O. (2001). Çocuk ve şiddet. İstanbul Der Yayınevi.
- Polat, O. (2007). Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı:1 Tanımlar (2. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Preventing Child Maltreatment: a guide to taking action and generating evidence. World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect. WHO 2006.
- Riggs, S.A.,& Kaminski, P. 2010. "Childhood emotional abuse, adult attachment, and depression as predictors of relational adjustment and psychological aggression," Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma, vol. 19, no. 1, 75-104. <https://doi.org/10.1080/10926770903475976>
- Riggs, S.A. (2010). Childhood Emotional Abuse and the Attachment System Across the Life Cycle: What Theory and Research Tell Us. J Aggress Maltreat Trauma, 19(1),5-51. <https://doi.org/10.1080/10926770903475968>
- Seçkiner S., (2016) Yetişkin Bireylerin Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özelliklerinin Algılanan Duygusal İstismar Seviyeleri ve Takıntılı Olma Düzeyleri İlişkisi Üzerine Bir İnceleme [Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü].
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N.,& Uysal, A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. Türk Psikoloji Yazıları, 8 (16), 1-11. <http://dx.doi.org/10.103/0022-3514.78.2.350>
- Seven, S. (2008). Çocuk ruh sağlığı. Ankara Pegem Akademi Yayınevi, 64-67.
- Şçek & Unıcef (2010). Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması, Özet Rapor, 9-11.
- Siyez, D.M. (2003). Duygusal İstismara Maruz Kalan ve Kalmayan Ergenlerin Benlik Algıları ile Depresyon ve Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması. [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]

- Smith, P.N., Gamble, S.A., Cort, N.A., Ward, E. A., Conwell, Y.,& Talbot, N.L. (2012). The Relationships of Attachment Style and Social Maladjustment to Death Ideation in Depressed Women With a History of Childhood Sexual Abuse. *Journal of Clinical Psychology*, Vol. 68(1). 78-87. <https://doi.org/10.1002/jclp.20852>
- Styron, T.,& Janoff-Bulman, R. (1997). "Childhood attachment and abuse: Long-term effects on adult attachment, depression, and conflict resolution," *Child Abuse & Neglect*, vol. 21, no. 10, 1015-1023. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(97\)00062-8](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(97)00062-8)
- Sümer, N., & Güngör D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(3), 71-106.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1-22.
- Şar, V. (1998). Kötüye Kullanım ve İhmalle ilişkili Psikiyatrik Sorunlar,15(3),55-60.
- Şar, V., & Öztürk, E. (2005). What is trauma and dissociation? *Journal of Trauma Practice*, 4(1-2), 7-20. https://doi.org/10.1300/J189v04n01_02
- Şar, V., Öztürk, E.,& İkikardeş, E. (2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlilik ve Güvenilirliği Çalışması. *Türkiye Klinikleri J Med Science*, 32(4),1054-63. <https://doi.org/10.5336/medsci2011-26947>
- Şahin, F. (2009). Çocuğun fiziksel, cinsel ve duygusal istismarı. *Çocuk ve Şiddet Çalıştayı*, İstanbul: İstanbul Tabip Odası Çocuk Hakları Komisyonu.
- Şener, M.T., Ancı, Y.,& Dursun, O.B. (2014). Significance of healthy family structure in preventing child sexual abuse: Aprospective controlled study. *Medicine Science International Medical Journal*, 3 (1), 1046-53. <https://doi.org/10.5455/medscience.2013.02.8103>
- Şenkal, İ. (2019). Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ve Bağlanma Biçiminin Depresyon ve Kaygı Belirtileri ile İlişkisinde Aleksitiminin Aracı Rolünün İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü]
- Taner, Y., & Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri. *Acta Medica*, 35(2), 82-86.

- Taş, A., (2017) Öğrencilerinin Çocuk İhmal ve İstismarı Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi, [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]
- Tıraşçı Y.,& Gören S. (2007) Çocuk istismarı ve ihmali, Dicle Tıp Dergisi 3 (1):70-74.
- The World Health Organization (2002). World report on violence and health. https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en, Erişim tarihi: 10.01.2021
- The World Health Organization (2006). Preventing Child Maltreatment: a Guide to Taking Action and Generating Evidence, Geneva, 14-89. https://www.who.int/violence_injury_prevention/publications/violence/child_maltreatment/en/ Erişim tarihi: 15.07.2020
- Topbaş, M. (2004). İnsanlığın büyük bir ayıbı: çocuk istismarı. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 3(4), 76-80.
- Toth, S.L., Cicchetti, D., Macfie, J.,& Emde, R.N. (1997). Representations of self and other in the narratives of neglected, physically abused, and sexually abused preschoolers. *Development and Psychopathology*, 9(4), 781–796.
- Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması (2010). <http://atud.org.tr/kutuphane/unisefrapor.pdf>. Erişim tarihi: 10.10.2020
- Türkiye İstatistik Kurumu Aile Yapısı Araştırması. www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=16. Erişim Tarihi 14.11.2020
- Uluyol, F. M., (2014) Bağlanma Örüntüleri, Eşe Yönelik Kişilerarası Şemalar ve Evlilik Sorunlarıyla Başa Çıkabilme Düzeyleri Arasındaki İlişkiler [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi] <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf> (2008) Erişim tarihi: 09.08.2020
- Urquiza, A. J.,& Winn, C. (1994). Treatment for abused and neglected children: infancy to age 18. U.S. Department of Health and Human Services Administration for Children and Families Administration on Children, Young and Families National Center on Child Abuse and Neglect.
- Yalçın, N. (2011). Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Çözüm Önerileri, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Projesi, İstanbul.

- Şahin, N. H.,& Yaka A. İ. (2010). Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri 'nin (YİYE-I), Kendilik Algısı, Olumsuz Otomatik Düşünceler ve Psikopatolojik Belirtiler Bağlamında İncelenmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13 (26), 64-76.
- Yumbul, Ç., & Çavuşoğlu., Ş., Geyimci, B. (2010). Yetişkin bağlanma tarzlarında travma, aldatma eğilimi, romantik kıskançlık ve özgüven, 5(12),66. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.07.357>
- Yurdakök, K.,& İnce, O. (2010). Duygusal istismar ve ihmal. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32,423-433.
- Zoroğlu, S., Tüzün, Ü.,& Şar, V., (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2, 69-78.
- Wells, M., Glickauf-Hughes, C.,& Jones, R. (1999). Codependency: A grass roots construct's relationship to shame-proneness, low selfesteem, and childhood parentification. *American Journal of Family Therapy*, 27(1), 63-71. <https://doi.org/10.1080/019261899262104>
- <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment> Erişim tarihi: 15.01.2021
- World Health Organization. Child Maltreatment. (2016) <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/> Erişim tarihi: 10.10.2020
- World Health Organization. Child Maltreatment. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/> (2020) Erişim tarihi: 10.01.2021

EKLER

EK A. Etik Kurul Onayı

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	Ayşe ERDOĞAN
ÖĞRENCİ NO	201810077
TEL. NO.	
E - MAİL ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	Psikoloji Ana Bilim Dalı
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	TEZ
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP-YAPILMADIĞI	AİT 2019 / 2020 - Güz Dönemi Kaydını Yeniledim.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	Erken erişkinlik döneminde Sosyodemografik Değişkenlere göre Çocukluk Çağı Duygusal Travmalar ile Bağlanma Stilleri arasındaki ilişkide farklılıkların incelenmesi
TEZİN AMACI	Erken erişkinlik döneminde olan 18-25 yaş arası üniversitede okuyan gençlerde sosyodemografik değişkenlere göre çocukluk çağı duygusal travmaları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkide farklılıklarını göstermek amacıyla yapılmıştır.
TEZİN ÖZETİ	TÜRKÇE Bu çalışma erken erişkinlik döneminde çocukluk çağında duygusal travma (duygusal istismar, duygusal ihmal) gibi travma yasayan bireylerde bağlanma stilleriyle; anne doğum yaş aralıklarına, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyine , kardeş sayısına, anne babanın birlikte olup olmamasına , en büyük çocuk-en küçük çocuk ve tek çocuk olup olmamasına , anne-baba sağ olup olmamasına, gelir durumu gibi sosyodemografik özelliklerin farklılaşması açısından incelenerek hangi sosyodemografik özellikteki bireylerde hangi tür bağlanma arasında daha güçlü bir ilişki var vb gibi farklılıkları göstermek amacıyla yapılacaktır. Ve çalışma toplumda artan aile içi kadına şiddet ve artan boşanma gibi sorunların sosyodemografik açıdan temel sebeplerini evlilik öncesi inceleyip terapi alma gibi önlemlerle ve tavsiye verme açısından önem arz etmektedir. Çocukluk çağındaki duygusal travmatik yaşantılarını değerlendirmek için Çocukluk Çağı duygusal travmaları ölçeği (ÇÇTÖ),Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (YIYE-II), Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu, Sosyo-Demografik Bilgi Formu uygulanmasıyla gerekli analiz sonuçlarını elde etmek için gerekli testlerin yapılacağı SPSS istatistik programı kullanılmaktadır.
ARAŞTIRMA YAPILACAK SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	18-25 yaş arası üniversite okuyan bireyler(random)

İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI-ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	18-25 yas arası üniversite okuyan bireyler(random) gönüllü kişiler seçilecektir.
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	18-25 yas arası üniversite okuyan bireyler(random) gönüllü kişiler seçilecektir.
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇELERİN UYGULANACAĞI	Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (YIYE-II) Çocukluk Çağı Duygusal Travmaları Ölçeği Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu Sosyo-Demografik Bilgi Formu
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, ... V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) (.....) Sayfa Ölçeği. 2) (.....) Sayfa Anketi. 3) (.....) Sayfa Formları. 4) (.....) Sayfa

ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Ayşe ERDOĞAN		ÖĞRENCİNİN İMZASI: Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır TARİH: 24/ 04/ 2020		
TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU				
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.				
2. Anılan konu Psikoloji faaliyet alanı içerisine girmektedir.				
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI	A.B.D. BAŞKANININ ONAYI	
Adı - Soyadı: Soner ÇAKMAK	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı: Murat KOÇ	Adı - Soyadı: Şükrü UĞUZ	
Unvanı : Dr.Öğr.Üyesi	Unvanı:	Unvanı:Doç. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	
İmzası : Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	İmzası:	İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	
24 / 04/ 2020	24 / 04/ 2020	24 / 04/ 2020	24 / 04/ 2020	
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER				
Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Ali Engin OBA	Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.
İmzası : Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	İmzası : Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	İmzası : Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	İmzası :	İmzası :
24 / 04/ 2020	24 / 04/ 2020	24 / 04/ 2020	24 / 04/ 2020	24 / 04/ 2020
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE	☐	Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, 07 / 10/ 2019 - 09 / 12/ 2019 tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli izin verilmesi taraflarımızca uygundur.		
OY ÇOKLUĞU İLE	☒			
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRÜNE ONAYLATILARAK ENSTİTÜ SEKRETERLİĞİNE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA YAZININ PUNTOSU İSE 12 (ON İKİ) PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILARAK ÇIKTI ALINACAKTIR.				

EK B. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (YIYE-II)

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkilerinizde hissettiğiniz duygularla ilgilidir. Bu araştırmada sizin ilişkinizde yalnızca şu anda değil, genel olarak neler olduğuyla ya da neler yaşadığınızla ilgilenmekteyiz. Maddelerde sözü geçen "birlikte olduğum kişi" ifadesi ile romantik ilişkide bulunduğunuz kişi kastedilmektedir. Eğer halihazırda bir romantik ilişki içerisinde değilseniz, aşağıdaki maddeleri bir ilişki içinde olduğumuzu varsayarak cevaplandırınız. Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Hiç
katılmıyorum

Kararsızım/
fikrim yok

Tamamen
katılıyorum

1. Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
2. Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
6. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip dayanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
7. Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları önemsedığım kadar önemsemeyeceklerinden endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
8. Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olma konusunda çok rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7

9. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim.	1	2	3	4	5	6	7
10. Romantik ilişkide olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5	6	7
11. İlişkilerimi kafama çok takarım.	1	2	3	4	5	6	7
12. Romantik ilişkide olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
13. Benden uzakta olduğunda, birlikte olduğum kişinin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
14. Romantik ilişkide olduğum kişi benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
15. Romantik ilişkide olduğum kişilere duygularımı gösterdiğimde, onların benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
16. Birlikte olduğum kişiyle kolayca yakınlaşabilirim.	1	2	3	4	5	6	7

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Hiç
katılmıyorum

Kararsızım/
fikrim yok

Tamamen
katılıyorum

17. Birlikte olduğum kişinin beni terkedeceğinden pek endişe duymam.	1	2	3	4	5	6	7
18. Birlikte olduğum kişiyle yakınlaşmak bana zor gelmez.	1	2	3	4	5	6	7
19. Romantik ilişkide olduğum kişi kendimden şüphe etmeme neden olur.	1	2	3	4	5	6	7
20. Genellikle, birlikte olduğum kişiyle sorunlarımı ve kaygılarımı tartışırım.	1	2	3	4	5	6	7
21. Terk edilmekten pek korkmam.	1	2	3	4	5	6	7
22. Zor zamanlarımda, romantik ilişkide olduğum kişiden yardım istemek bana iyi gelir.	1	2	3	4	5	6	7

23. Birlikte olduğum kişinin, bana benim istediğim kadar yaklaşmak istemediğini düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
24. Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
25. Romantik ilişkide olduğum kişiler bazen bana olan duygularını sebepsiz yere değiştirirler.	1	2	3	4	5	6	7
26. Başından geçenleri birlikte olduğum kişiyle konuşurum.	1	2	3	4	5	6	7
27. Çok yakın olma arzumu bazen insanları korkutup uzaklaştırır.	1	2	3	4	5	6	7
28. Birlikte olduğum kişiler benimle çok yakınlaştığında gergin hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
29. Romantik ilişkide olduğum bir kişi beni yakından tanıdıkça, "gerçek ben"den hoşlanmayacağından korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
30. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip dayanma konusunda rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
31. Birlikte olduğum kişiden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkelenendirir.	1	2	3	4	5	6	7
32. Romantik ilişkide olduğum kişiye güvenip dayanmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
33. Başka insanlara denk olamamaktan endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
34. Birlikte olduğum kişiye şefkat göstermek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
35. Birlikte olduğum kişi beni sadece kızgın olduğumda önemser.	1	2	3	4	5	6	7
36. Birlikte olduğum kişi beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.	1	2	3	4	5	6	7

EK C. Sosyodemografik Bilgi Formu

Cinsiyet _____

Yaş _____

Devam etmekte olduğunuz bölüm _____

Anneniz Öz () Üvey ()

Anneniz

Sağ () Ölmüş ()

Babanız Öz () Üvey ()

Babanız

Sağ () Ölmüş ()

Anne- Baba birlikte mi ayrı mı ? Birlikte () Ayrı ()

Anneniz Eğitim Durumu

Okur-yazar ()

Okur-Yazar değil ()

İlkokul Mezunu ()

Lise Mezunu ()

Üniversite Mezunu ()

Yüksek Lisans Mezunu ()

Babanızın Eğitim Durumu

Okur-yazar ()

Okur-Yazar değil ()

İlkokul Mezunu ()

Lise Mezunu ()

Üniversite Mezunu ()

Yüksek Lisans Mezunu ()

Doğumunuzda anneniz kaç yaş aralığındaydı? 30 Yaş altı doğum yapanlar ()

30-40 yaş arası doğum yapanlar ()

40 yaş üstü doğum yapanlar ()

Ailedeki kaçınıcı sıradaki çocuksunuz? İlk çocuk () İkinci çocuk () Üçüncü çocuk ()

Diğer _____

Kaç kardeşiniz? Tek çocuk () İki kardeş () üç Kardeş () dört kardeş () Diğer _____

EK D. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ)

Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (20 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı daire içerisine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

1. Hiçbir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi zaman 4. Sık olarak 5. Çok sık

Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...

1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

3.Ailemdelikiler bana "salak", "beceriksiz" ya da "tipsiz" gibi sıfatlarla seslenirlerdi.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

6. Yırtık, sökük ya da kirli giysiler içerisinde dolaşmak zorunda kalırdım.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

7. Sevildiğimi hissediyordum.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

8. Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

9. Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.

- 1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık
11.Ailemdelikiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.
1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık
12.Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.
1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık
13.Ailemdelikiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.
1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık
14.Ailemdelikiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.
1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık
15.Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.
1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık
16.Çocukluğum mükemmeldi.
1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık
17.Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.
1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık
18.Ailemde birisi benden nefret ederdi.
1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık
19.Ailemdelikiler kendilerini birbirlerine yakın hissedilerdi.
1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık
20.Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.
1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık
21.Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.
1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık
22.Benim ailem dünyanın en iyisiydi.
1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık
23.Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.
1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

24.Birisi bana cinsel tacizde bulundu.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

25.Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.)

inanıyorum.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

26.İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

27.Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

28.Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

EK E. Gönüllü Katılım Onam Formu

Bu formun amacı araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır.

Bu kapsamda “Erken Erişkinlik Döneminde olan üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı duygusal travma düzeyleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin ve çocukluk dönemi sosyodemografik özelliklere göre farklılıklarının incelenmesi: Mersin ili örneği” başlıklı araştırma “Ayşe ERDOĞAN” tarafından **gönüllü katılımcılarla** yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Bu araştırmaya **katılmama** hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan **çıkabilirsiniz**. Bu formu onaylamanız, **araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** anlamına gelecektir.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Bu araştırmada erken erişkinlik döneminde olan üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı duygusal travma düzeyleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin ve çocukluk dönemi sosyodemografik özelliklere göre farklılıklarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Nedeni: Bu araştırmada bu konuyu da araştırmak istememin nedeni; bağlanma stilleri ve çocukluk çağı duygusal travma algısı ilişkisinde, duygusal travma algısı üzerinde oluşturacağı farklılık ile sosyodemografik özelliklerin bağlanma stilleri üzerinde dolaylı bir etkisinin olup olmadığının belirlenmesinin önemli olacağını düşünmemdir. Çünkü sosyodemografik değişkenlerdeki farklılıkların bağlanma stilleri gelişiminde de etkili olacağı düşünülmektedir. Olumsuz sosyodemografik özellikler nedeni ile yeterli ve güvenli bağlanma ilişkisi kuramamış çocukların ilerleyen yaşlarda hem gündelik ilişkilerinde hem de romantik ilişkilerinde bağlanma açısından sorunlar yaşayabilecekleri öngörülebilir.

Araştırmanın Yürütüleceği Yer: Yer ve gönüller random şekilde seçilecektir.

Çalışmaya Katılım Onayı:

Araştırmanın amacını, nedenini, yürütüleceği yer ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Araştırma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunuldu. Bu araştırmaya ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Islak imzası ile ***)

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Ayşe ERDOĞAN

e-posta:

İmzası: